

**Vastine hallintovalituksiin koskien
poikkeamislupapäätöstä
(§ 57, PRIDno-2025-2449)**

Porin kaupunki, Elinvoima- ja ympäristötoimiala
5.9.2025

Sisällysluettelo

Vastine hallintovalituksiin koskien poikkeamislupapäätöstä (57 §, PRIDno-2025-2449)	4
1. Tausta	4
1.1. Valitukset	4
1.2. Lausunto	5
2. Vaatimus valitusten tutkimatta jättämisestä	5
2.1. Valitusoikeus hallintoasioissa	5
2.2. Rakentamislain 180 §:n mukainen valitusoikeus	6
2.3. [REDACTED] valitus nro. 1	7
2.3.1. Valittajan esittämät perusteet valitusoikeudelle	7
2.3.2. Arviointi valitusoikeuden perusteista	8
2.3.3. Johtopäätös	9
2.4. [REDACTED] ja [REDACTED] valitus nro. 2	10
2.4.1. Valittajan esittämät perusteet valitusoikeudelle	10
2.4.2. Arviointi valitusoikeuden perusteista	11
2.4.3. Johtopäätös	13
2.5. Turvallinen Noormarkku ry, sekä [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] ja [REDACTED] valitus nro. 3	13
2.5.1. Valittajan esittämät perusteet valitusoikeudelle	13
2.5.2. Arviointi valitusoikeuden perusteista koskien yhdistystä	14
2.5.3. Arviointi valitusoikeuden perusteista koskien yksityishenkilöitä	16
2.5.4. Muu vastaava syy valituksen tutkimatta jättämiseen	17
2.5.5. Johtopäätös	17
2.6. Suomen luonnonsuojeluliitto satakunnan piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliitto Pori Ry, Poosjärvi seura Ry, valitus nro. 4	18
2.6.1. Valittajan esittämät perusteet valitusoikeudelle	18
2.6.2. Arviointi valitusoikeuden perusteista	19
2.6.3. Muu vastaava syy valituksen tutkimatta jättämiselle	21
2.6.4. Johtopäätös	22
3. Vaatimus valitusten hylkäämisestä	22
3.1. Vastaus valitusten keskeisiin väitteisiin ja vaatimuksiin	22
3.1.1. Valittajan vaatimus suullisen käsittelyn toimittamisesta	23
3.1.2. Osallistumisoikeudet ja kuuleminen	24
3.1.3. Oikeusturva ja turvallisuus	25
3.1.4. Asemakaavan puuttuminen, rakennusoikeuden ylitys ja poikkeamisluvan edellytykset	27
3.1.5. Määräysvalta rakennuspaikkaan	30
3.1.6. Suojaetäisyydet	31

3.1.7.	YVA-menettely	34
3.1.8.	Natura-arviointi	35
3.1.9.	SEVESO III – direktiivin soveltaminen	37
3.1.10.	Viherkäytävä H ja ekologinen yhteys	39
3.1.11.	Ympäristövaikutusten arviointi ja lupamenettelyjen erillisyys	41
3.1.12.	Luonto- ja virkistyskohteet	43
3.1.13.	Vaihtoehtoiset sijoituspaikat	44
3.1.14.	Rakentamislupa	44
3.1.15.	Päätöksen täytäntöönpano	45
3.1.16.	Päätösten lainmukaisuus	46
3.1.17.	Asiakirjojen julkisuus	47
3.1.18.	Hankkeen edistämisen perustelut	49
3.1.19.	Sijoittamispaikka on maankäytöllisesti perusteltu	50
3.1.20.	Hanke tuo merkittäviä työllisyys- ja elinvoimavaikutuksia Porin seudulle	51
3.1.21.	Lupaprosessi on ollut laaja ja viranomaislausunnot on huomioitu	52
4.	Yhteenveto	52
4.1.	Kiireellisen käsittelyn pyyntö	53
5.	Liitteet	53

Vastine hallintovalituksiin koskien poikkeamislupapäätöstä (57 §, PRIDno-2025-2449)**1. Tausta**

Porin kaupungin elinvoima- ja ympäristölautakunta on 4.6.2025 (§ 57) tehnyt päätöksen myöntää poikkeamisluvan A. Ahlström Kiinteistöt Oy:lle koskien TNT-tuotantolaitosta koskevaa rakentamishanketta, hakijaa edustaa hankkeen tuleva toimija Oy Forcit Ab. Kyseinen tuotantolaitos on suunniteltu palvelemaan yksinomaan maanpuolustuksen tarpeita, ja hanke on arvioitu puolustuksen kannalta merkittäväksi. Päätöksestä on tiedotettu asianmukaisesti 10.6.2025 niin lehdessä, kuin Porin kaupungin nettisivuilla kuuluttamalla. Poikkeaminen täyttää poikkeamisluvan myöntämisen edellytykset (RakL 57 §). Poikkeamisluvan mukainen rakentaminen ei aiheuta haittaa kaavoitukselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle, vaikeuta luonnonsuojelun tai rakennetun ympäristön suojelemista koskevien tavoitteiden saavuttamista, eikä johda vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen tai muutoin aiheuta merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia.

Kyseisen hankkeen erityisluonteen vuoksi siihen ei ole sovellettu ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA). Poikkeaminen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä perustuu maanpuolustusta ja siviilivalmiutta koskeviin erityissäännöksiin (YVA-lain 36 §). Varsinais-Suomen ELY-keskus on 28.2.2025 tehnyt päätöksen, jonka mukaan "Forcitin suunnittelemaan räjähdysainetuotantohankkeeseen Noormarkku, Pori, ei sovelleta YVA-lain mukaista arviointimenettelyä YVA-lain 36 §:n nojalla. Päätös on lainvoimainen. Puolustusministeriö ja Puolustusvoimat ovat antaneet asiasta lausuntonsa ELY-keskukselle, tuoden esiin hankkeen strategisen merkityksen.

1.1. Valitukset

Porin kaupungin poikkeamislupapäätöksestä on jätetty neljä valitusta, jotka on toimitettu määräajassa Turun hallinto-oikeudelle. Jatkossa viitataan valituksiin numerojärjestyksessä seuraavasti:

1. Valitus 1: [REDACTED] (21.6.2025)
2. Valitus 2: [REDACTED] ja [REDACTED] (5.7.2025)

3. Valitus 3: Turvallinen Noormarkku ry, sekä [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] ja [REDACTED] (6.7.2025)
4. Valitus 4: Suomen luonnonsuojeluliitto satakunnan piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliitto Pori ry, Poosjärvi seura ry (17.7.2025)

1.2. Lausunto

Porin kaupunki lausuu valituksista seuraavaa: Porin kaupunki vaatii ensisijaisesti valitusten jättämistä tutkimatta valitusoikeuden puutteen ja hallintoprosessilain 81 §:ssä säädetyn muun vastaavan syyn vuoksi. Toissijaisesti kaupunki vaatii valitusten ja niissä esitettyjen vaatimusten hylkäämistä kokonaan perusteettomina. Vaatimuksiaan kaupunki perustelee seuraavasti:

2. Vaatimus valitusten tutkimatta jättämisestä

2.1. Valitusoikeus hallintoasioissa

Porin kaupunki vaatii, että hallinto-oikeus jättää hallintoprosessilain 81 §:n mukaisesti valitukset tutkimatta, koska valittajilla ei ole valitusoikeutta tässä asiassa. Valitusoikeuden puuttuminen perustuu siihen, ettei valittajilla ole asiassa sellaista oikeudellisesti suojattua etua tai vaikutuspiiriin liittyvää yhteyttä, joka oikeuttaisi muutoksenhakuun. Porin kaupunki pyytää hallinto-oikeutta valitusoikeuden puuttumisen vuoksi jättämään valitukset tutkimatta.

Asianosaisuus hallintomenettelyssä ja muutoksenhaussa voivat poiketa toisistaan. Rakentamislain 6 luvun mukaisessa sijoittamislupamenettelyssä kuuleminen on keskeinen osa osallistumisoikeuksien toteutumista. Kunnan on rakentamislain 64 §:n mukaan kuultava naapureita ja muita, joiden elinolosuhteisiin hanke voi huomattavasti vaikuttaa. Kuuleminen on kohdistettu sekä suoraan naapureihin että laajemmin vaikutusalueen asukkaisiin, ja se on toteutettu kuulutuksin, kirjeitse ja sähköisesti. Näin on haluttu varmistaa, että osallistumismahdollisuudet ovat olleet laajemmat kuin mitä laki minimissään edellyttää.

On kuitenkin tärkeää huomata, että vaikka kuuleminen on toteutettu laajasti, valitusoikeus ei automaattisesti seuraa kuulemistä. Hallintoprosessilain (Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 808/2019) 7 §:n mukaan valitusoikeus on vain sillä, johon päätös kohdistuu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa ja se, jonka valitusoikeudesta laissa erikseen

säädetään. Tämä tarkoittaa, että vaikka henkilö olisi saanut tiedon hankkeesta tai osallistunut kuulemiseen, hänellä ei välttämättä ole valitusoikeutta, ellei hänellä ole asiassa oikeudellisesti suojattua etua.

Korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että valitusoikeus edellyttää konkreettista ja välitöntä vaikutusta. Esimerkiksi pelkkä huoli ympäristövaikutuksista tai yleinen kiinnostus alueen kehitykseen ei riitä valitusoikeuden perusteeksi. Tämä periaate turvaa hallintoprosessin tehokkuuden ja estää sen, että päätöksenteko viivästyy perusteettomien valitusten vuoksi.

Tässä tapauksessa laajennettu kuuleminen on ollut perusteltua vaikutusten arvioinnin ja avoimuuden näkökulmasta. Se ei kuitenkaan muuta sitä, että valitusoikeus arvioidaan yksilöllisesti ja lain nojalla. Näin varmistetaan, että oikeussuojakeinot kohdistuvat niihin, joilla on asiassa todellinen ja oikeudellisesti merkityksellinen intressi.

2.2. Rakentamislain 180 §:n mukainen valitusoikeus

Rakentamislain 180 §:ssä säädetään, kenellä on oikeus valittaa poikkeamisluvasta tai rakentamisluvasta, kun kyseessä on suunnittelutarvealue. Säännöksen tarkoituksena on turvata eri osapuolten mahdollisuus vaikuttaa maankäyttöön ja rakentamiseen silloin, kun päätös voi välittömästi, olennaisesti tai huomattavasti vaikuttaa heidän oikeuksiinsa, etuihinsa tai elinoloihinsa.

Valitusoikeus on ensinnäkin niillä kiinteistönomistajilla ja haltijoilla, joiden tontti sijaitsee välittömästi suunnitellun rakennushankkeen vieressä tai vastapäätä. Tämä perustuu siihen, että lähialueen asukkaat ja maanomistajat ovat usein suoraan alttiita hankkeen vaikutuksille, kuten maisemamuutoksille, liikenteen lisääntymiselle tai meluhaitalle.

Toiseksi valitusoikeus ulottuu myös niihin kiinteistönomistajiin ja haltijoihin, joiden oma kiinteistön käyttö tai rakentaminen voi kärsiä olennaisesti suunnitellun hankkeen vuoksi. Tällainen vaikutus voi liittyä esimerkiksi rakennusoikeuden rajoittumiseen.

Kolmantena ryhmänä valitusoikeus kuuluu henkilöille, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin elinoloihin hanke voi vaikuttaa huomattavasti. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi lähialueen asukkaita,

joiden arki muuttuu hankkeen myötä, tai työntekijöitä, joiden työympäristöön kohdistuu haitallisia vaikutuksia.

Lisäksi valitusoikeus on niillä, joiden oikeuksiin, velvollisuuksiin tai etuihin päätös välittömästi vaikuttaa. Tämä voi koskea esimerkiksi sopimusosapuolia tai muita henkilöitä, joilla on laillinen intressi hankkeeseen liittyen.

Kunnilla on myös valitusoikeus, sillä ne vastaavat alueensa maankäytön suunnittelusta ja voivat joutua sopeuttamaan omia suunnitelmiaan hankkeen mukaisesti. Samoin naapurikunnilla on oikeus valittaa, jos päätös vaikuttaa niiden maankäytön suunnitteluun. Valitusoikeus ulottuu myös viranomaisiin, mikäli asia kuuluu niiden toimialaan. Tämä voi koskea esimerkiksi ympäristö-, terveys- tai rakennusvalvontaviranomaisia.

Lopuksi rekisteröidyt yhteisöt, joiden tarkoitus on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun edistäminen, voivat käyttää valitusoikeutta, jos rakentamislupa koskee rakennusta hankkeessa, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Tämä mahdollistaa kansalaisyhteiskunnan osallistumisen päätöksentekoon silloin, kun hankkeella voi olla merkittäviä vaikutuksia ympäristöön.

Voidaan siis todeta, että rakentamislain 180 § pyrkii varmistamaan laaja-alaisen osallistumisen ja oikeusturvan rakentamishankkeissa, jotka sijoittuvat suunnittelutarvealueille. Säännös huomioi sekä yksityiset että julkiset intressit ja edistää demokraattista päätöksentekoa maankäytön osalta.

Lausunnon seuraavissa kohdissa (2.3 - 2.6) tarkastellaan valitusoikeuden puuttumista valittajilta sekä muita vastaavia syitä valitusten tutkimatta jättämiselle.

2.3. [REDACTED], valitus nro. 1

2.3.1. Valittajan esittämät perusteet valitusoikeudelle

[REDACTED] on jättänyt valituksen sijoittamis- ja poikkeamislupapäätöksistä, jotka koskevat TNT-tuotantolaitoshanketta kiinteistöllä 609-464-10-15. Valittaja on vedonnut valituksessaan valitusoikeutensa perustuvan rakentamislain 180 §:n 1 momentin 3 kohtaan ja katsoo, että suunnitellun tehtaan mahdollinen räjäyttäminen terroristisessa iskussa vaikuttaisi huomattavasti

hänen asumiseensa, työntekoon ja muihin oloihin. Valittaja asuu Porin kaupungissa noin 15 kilometrin etäisyydellä tehdasalueesta ja väittää, että suuri räjähdys aiheuttaisi vahinkoa hänen kiinteistölleen ja hänelle itselleen.

2.3.2. Arviointi valitusoikeuden perusteista

Rakentamislain 180 §:n 1 momentin 3 kohta edellyttää, että hankkeella on huomattava vaikutus valittajan asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin. KHO:n ratkaisukäytännön mukaan (mm. KHO 2015:141) valitusoikeutta arvioidaan rakentamisen vaikutusten, ei kiinteistöllä harjoitettavan toiminnan tai spekulatiivisten riskien perusteella. Ratkaisussa KHO 2003:85 todettiin, ettei pelkkä kunnan asukkuus riitä valitusoikeuden perusteeksi, jos valittaja ei asu tai työskentele päätöksen kohteena olevan alueen läheisyydessä. Ratkaisussa KHO 2003:2 katsottiin, että jo noin kilometrin etäisyys on niin merkittävä, ettei päätöksen voida katsoa huomattavasti vaikuttavan asumiseen tai muihin oloihin.

Valittajan asuinpaikka on 15 kilometrin päässä tehdasalueesta, mikä on huomattavasti enemmän kuin KHO:n ratkaisuissa arvioidut etäisyydet. Valittajan esittämät vaikutukset perustuvat spekulatiiviseen terroristisen iskun riskiin, jolle ei ole esitetty näyttöä. Tällaisia vaikutuksia ei voida ottaa huomioon valitusoikeutta arvioitaessa. Rakentamislain esitöiden mukaan 3 kohdan soveltamiselle on asetettu huomattavuuskynnys, joka ei tässä tapauksessa täyty.

Valittaja on ilmoittanut asuvansa noin 15 kilometrin etäisyydellä suunnitellusta tehdasalueesta (Noormarkku), eikä hän ole esittänyt omistavansa tai hallitsevansa kiinteistöä, jonka käyttöön päätökset siis vaikuttaisivat olennaisesti. Hänen asuinkiinteistönsä ei sijaitse karttaliitteissä rajattujen vaikutusalueiden sisällä. Rakentamislain 180 §:n mukaan valitusoikeus on sillä, jonka omistaman tai hallitseman kiinteistön rakentamiseen tai käyttöön päätös voi olennaisesti vaikuttaa.

Valittaja ei ole osoittanut, että hänen asumiseensa tai kiinteistöönsä kohdistuisi konkreettista ja välitöntä vaikutusta päätöksistä. Pelkkä yleinen huoli turvallisuudesta tai geopoliittisista riskeistä ei muodosta valitusoikeuden perustetta lain tarkoittamalla tavalla. Valittajalla ei ole valitusoikeutta rakentamislain 180 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla. Valitusoikeutta ei ole muidenkaan rakentamislain 180 §:n kohtien perusteella.

Valituksessa esitetään väitteitä muun muassa:

- mahdollisista terrori-iskuista;
- geopoliittisista uhkista; ja
- YVA-menettelyn ja kaavoituksen puutteista.

Valitus ei kuitenkaan sisällä konkreettisia ja yksilöityjä oikeudellisia perusteita, joiden nojalla päätökset olisi kumottava suhteessa valittajan omaan oikeusasemaan. Valitus perustuu pitkälti spekulatiivisiin uhakuviin eikä valittaja esitä näyttöä siitä, että päätökset olisivat lainvastaisia hänen oikeuksiensa näkökulmasta.

Valittajan esittämät seikat liittyvät pääosin tuotantolaitoksen toimintaan ja turvallisuuteen, jotka käsitellään erillisissä lupamenettelyissä (esim. ympäristölupa, kemikaaliturvallisuuslupa). Rakentamislain mukaisessa lupaharkinnassa arvioidaan rakentamisen edellytykset, ei toiminnan riskiskenaarioita.

2.3.3. Johtopäätös

Hallinto-oikeuden tehtävänä on varmistaa, että vireille saatetut valitukset täyttävät lain edellyttämät muodolliset ja sisällölliset vaatimukset. Mikäli valitus ei täytä näitä edellytyksiä, tuomioistuin voi jättää sen tutkimatta tai hylätä sen perusteettomana. Tämä oikeudellinen arviointi perustuu muun muassa rakentamislain 180 §:ään ja hallintoprosessilain 7 §:n.

Rakentamislain 180 §:ssä säädetään valitusoikeudesta poikkeamis- ja sijoittamisluvissa, erityisesti suunnittelutarvealueilla. Valitusoikeus on rajattu niihin tahoihin, joihin päätös vaikuttaa konkreettisesti ja välittömästi. Näitä ovat esimerkiksi naapurikiinteistöjen omistajat, henkilöt joiden elinoloihin hanke vaikuttaa merkittävästi, sekä viranomaiset ja yhteisöt, joilla on erityinen toimialaan liittyvä intressi, laissa erikseen säädettyjen edellytysten täytyessä. Jos valittaja ei kuulu näihin ryhmiin eikä pysty osoittamaan päätöksen vaikutusta omaan oikeusasemaansa, valitusoikeuden edellytykset eivät täyty.

Hallintoprosessilain 7 § vahvistaa tämän periaatteen. Sen mukaan hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa ja se, jonka valitusoikeudesta laissa erikseen säädetään. Tämä tarkoittaa, että valittajalla tulee olla asianosaisasema tai erityinen laissa säädetty valitusoikeus.

Jos valittaja ei kykene osoittamaan konkreettista ja välitöntä vaikutusta omaan oikeusasemaansa, hallinto-oikeudella on perusteltu syy jättää valitus tutkimatta. Tämä menettely ei ole sisällöllinen arvio valituksen perusteista, vaan muodollinen ratkaisu siitä, onko valittajalla oikeus saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi. Valituksen tutkimatta jättäminen on oikeudellinen seuraus valitusoikeuden puuttumisesta, eikä se edellytä päätöksen sisällön arviointia.

Lisäksi, jos valitus ei sisällä yksilöityjä oikeudellisia perusteita, joilla päätöstä vaaditaan kumottavaksi tai muutettavaksi, se voidaan hylätä perusteettomana. Hallintoprosessilain mukaan valituksessa on esitettävä selkeästi, mihin päätökseen muutosta haetaan, mitä muutoksia vaaditaan ja millä perusteilla. Pelkkä tyytymättömyys päätökseen ei riitä valituksen hyväksyttävyyteen.

Yhteenvetona voidaan todeta, että hallinto-oikeuden tulee jättää valitus nro. 1 tutkimatta, sillä valittajalla ei ole rakentamislain 180:n mukaista valitusoikeutta. Tämä menettely turvaa oikeusprosessin tehokkuuden ja varmistaa, että tuomioistuimen käsiteltäväksi tulevat vain ne asiat, joissa valittajalla on todellinen ja laillinen intressi.

2.4. [REDACTED] ja [REDACTED], valitus nro. 2

2.4.1. Valittajan esittämät perusteet valitusoikeudelle

[REDACTED] ja [REDACTED] ovat jättäneet valituksen sijoittamis- ja poikkeamislupapäätöksistä, jotka koskevat TNT-tuotantolaitoshanketta kiinteistöllä 609-464-10-15. Valituksessaan he ovat vedonneet omistukseensa ja käyttöoikeuksiinsa lähialueen kiinteistöihin, joiden kautta he pyrkivät osoittamaan, että heillä on valitusoikeus rakentamislain 180 §:n 1 momentin 1. ja 2. kohdan nojalla.

Ensisijaisesti valittajat viittaavat omistamaansa kiinteistöön [REDACTED], joka sijaitsee tehdashankkeen kiinteistön läheisyydessä. Tämän perusteella he katsovat kuuluvansa niihin tahoihin, joilla on valitusoikeus, koska heidän kiinteistönsä sijaitsee viereisellä tai vastapäätä olevalla kiinteistöllä. Rakentamislain 180 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan tällaisilla kiinteistönomistajilla voi olla oikeus valittaa, mikäli hankkeella on konkreettisia ja olennaisia vaikutuksia heidän kiinteistönsä käyttöön tai arvoon.

Lisäksi, valittajat vetoavat väitettyihin hallinta- ja käyttöoikeuksiinsa kahteen lomakiinteistöön: [REDACTED] ja [REDACTED]. Näiden kiinteistöjen osalta he pyrkivät osoittamaan, että hankkeella voi

olla merkittävä vaikutus heidän asumiseensa, virkistyskäyttöönsä tai muihin elinoloihinsa. Tässä on viitattu rakentamislain 180 §:n 1 momentin 2 kohtaan.

2.4.2. Arviointi valitusoikeuden perusteista

Rakentamislain 180 §:n 1 momentin 1 kohta

Rakentamislain 180 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan valitusoikeus poikkeamis- ja rakentamisluvasta kuuluu muun muassa viereisen tai vastapäätä olevan kiinteistön tai muun alueen omistajalle ja haltijalle. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännön perusteella viereisellä alueella tarkoitetaan aluetta, joka rajoittuu suoraan päätöksen kohteena olevaan alueeseen. Pelkkä sijainti samalla kiinteistöllä tai lähialueella ei riitä, ellei rajautuminen ole välitöntä. Vastapäisellä alueella viitataan tyypillisesti alueeseen, joka sijaitsee esimerkiksi kadun tai kapean vesialueen toisella puolella, jolloin vaikutus on suora. Oikeuskäytännössä on katsottu, että etäisyydet yli 300–450 metriä eivät enää täytä viereisen tai vastapäisen alueen määritelmää, koska vaikutus ei ole riittävän konkreettinen tai välitön (KHO 2019:125, KHO 2023:123). Valitusoikeuden tarkoituksena on suojata vain niitä tahoja, joihin päätös vaikuttaa merkittävästi, ja estää perusteettomat valitukset, jotka voisivat viivästyttää hankkeita.

Tässä tapauksessa valittajien omistama kiinteistö [REDACTED] sijaitsee noin 660 metrin päässä tehdasalueesta, eikä se rajoitu hankealueeseen. Heidän hallinnoimakseen ilmoittamansa lomakiinteistöt [REDACTED] ja [REDACTED] sijaitsevat vielä kauempana, yli 940 metrin etäisyydellä. Mikään näistä kiinteistöistä ei sijaitse K15- tai K22-vaikutusalueilla, eikä niitä voida luokitella K60-suojattaviksi kohteiksi. K-arvojen taustalla on kemikaaliturvallisuuksäätely. Valittajat eivät ole esittäneet dokumentoitua näyttöä hallinta- ja käyttöoikeuksistaan kahteen jälkimmäiseen kiinteistöön, eikä valitukseen ole liitetty valtakirjaa toimia niiden omistajan edustajana. Valittajien osoittaman määräämisoikeuden voidaan katsoa rajoittuvan vain yhteen kiinteistöön jonka he omistavat. Senkään osalta eivät lain edellytykset valitusoikeudelle täyty.

Hankkeen suunnittelussa on huomioitu laajat suojaetäisyydet, ja tehdasalueen ympärille on jätetty rakentamaton puskurivyöhyke, mikä entisestään vähentää vaikutuksia ympäröiville kiinteistöille. Etäisyys hankkeesta ja suoja-alueen olemassaolo muodostavat yhdessä perustellun syyn sille, ettei valittajien kiinteistöihin kohdistu sellaista konkreettista ja välitöntä vaikutusta, joka oikeuttaisi

valittamaan lupapäätöksistä. Näin ollen valitusoikeutta ei synny rakentamislain 180 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla.

Yhteenvedona voidaan todeta, että valittajien kiinteistöt eivät sijaitse rakentamislain 180 §:n 1 momentin 1 kohdan tarkoittamalla tavalla viereisellä tai vastapäisellä alueella. Etäisyys hankkeesta ja suoja-alueen olemassaolo muodostavat yhdessä perustellun syyn sille, ettei valitusoikeutta synny tämän säännöksen nojalla.

Rakentamislain 180 §:n 1 momentin 2 kohta

Rakentamislain 180 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan valitusoikeus poikkeamis- ja sijoittamislupapäätöksistä voi kuulua sellaisen kiinteistön tai muun alueen omistajalle tai haltijalle, jonka rakentamiseen tai muuhun käyttämiseen päätös voi olennaisesti vaikuttaa. Valitusoikeuden syntyminen edellyttää konkreettista ja olennaista vaikutusta kiinteistön käyttöön tai rakentamiseen, ei pelkästään yleistä huolta hankkeen vaikutuksista. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännössä on korostettu, että pelkkä etäisyys tai yleinen haitta ei riitä, vaan vaikutuksen tulee olla välitön ja merkittävä. Esimerkiksi ratkaisussa KHO 08.02.1999/179 todettiin, että edes 150 metrin etäisyys teollisuuslaitokseen ei automaattisesti synnytä valitusoikeutta.

Tässä tapauksessa valittajien omistama kiinteistö [REDACTED] sijaitsee noin 660 metrin päässä tehdasalueesta, ja heidän hallinnoimakseen ilmoittamansa lomakiinteistöt yli 940 metrin etäisyydellä. Hallintaoikeudesta näihin kahteen kiinteistöön ei ole esitetty todisteita. Etäisyydet ovat huomattavasti suurempia kuin oikeuskäytännössä hyväksytyt rajatapaukset, mikä jo itsessään osoittaa, ettei vaikutus ole välitön. Lisäksi tehdasalueen ympärille on suunniteltu laaja suoja-alue, jolla ei ole rakennuksia. Tämä puskurivyöhyke vähentää entisestään hankkeen mahdollisia vaikutuksia ympäröiville kiinteistöille. Myöskään hankkeeseen liittyvä liikenne ei kulje valittajien kiinteistön kautta, eikä tieoikeuksiin Haapakarintielle ja Kalviikintielle tule muutoksia.

Valittajien esittämät seikat, kuten metsänsäilyttäminen, polttopuiden teko, lato sekä lomakiinteistöjen käyttö, eivät muutu hankkeen johdosta. Hulevesien hallintaan liittyvät väitteet eivät kohdistu valittajien kiinteistöihin, ja niiden vaikutukset arvioidaan erikseen ympäristölupamenettelyssä. Myöskään turvallisuuteen liittyvät huolenaiheet, kuten poistumisreitit tai Natura-alueen läheisyys, eivät muodosta perustetta valitusoikeudelle, koska ne eivät vaikuta suoraan valittajien kiinteistöjen

käyttöön tai rakentamiseen. Muiden mökkien sijainti ei ole relevantti arvioitaessa Valittajien oikeusasemaa.

Koska valittajat eivät ole osoittaneet konkreettista ja olennaista vaikutusta kiinteistöjensä käyttöön tai rakentamiseen, heillä ei ole valitusoikeutta rakentamislain 180 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla.

Rakentamislain 180 §:n 1 momentin 4 kohta

Hallintoprosessilain 7 §:n mukaan valitusoikeus on sillä, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Tässä tapauksessa päätös ei ole kohdistettu valittajiin, eikä se vaikuta heidän oikeuksiinsa, velvollisuuksiinsa tai etuihinsa välittömästi. Tehdashaanke ei muuta heidän kiinteistöjensä käyttöä, tieoikeuksia tai rakentamismahdollisuuksia, eikä aiheuta sellaista konkreettista vaikutusta, joka täyttäisi välittömyyden vaatimuksen. Etäisyys hankkeesta, suoja-alueen olemassaolo ja se, ettei liikenne tai hulevesiratkaisut kohdistu heidän kiinteistöihinsä, vahvistavat tämän johtopäätöksen. Näin ollen myöskään hallintoprosessilain 7 §:n perusteella valitusoikeutta ei heille synny.

2.4.3. Johtopäätös

Valituksissa esitetyt riskit eivät tue valitusoikeutta rakentamislain 180 §:n ja hallintoprosessilain 7 §:n nojalla.

Valituksesta ei käy ilmi, että mikään lainkohdista soveltuisi heidän tilanteeseensa. Koska valitusoikeuden edellytykset eivät täyty, hallinto-oikeuden tulee jättää valitus tutkimatta.

2.5. Turvallinen Noormarkku ry, sekä [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] ja [REDACTED], valitus nro. 3

2.5.1. Valittajan esittämät perusteet valitusoikeudelle

Turvallinen Noormarkku ry, sekä [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] ja [REDACTED] ovat jättäneet valituksen sijoittamis- ja poikkeamislupapäätöksistä, jotka koskevat TNT-tuotantolaitoshanketta kiinteistöllä 609-464-10-15. Valittajat ovat katsoneet, että yhdistyksellä on valitusoikeus asiassa rakentamislain 180 §:n 2 momentin perusteella. Heidän mukaansa kyseinen säännös ei edellytä, että hanke kuuluu

ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) soveltamisalaan, toisin kuin saman lain 179 §:ssä on säädetty. Valittajat ovat siis tulkinneet, että yhdistyksen valitusoikeus on laajempi ja koskee myös hankkeita, joihin YVA-menettelyä ei sovelleta. Lisäksi he ovat väittäneet, että päätöstä koskevassa kuulutuksessa olisi ollut virhe, koska siinä on todettu, ettei yhdistyksellä ole valitusoikeutta.

Valittajat ovat lisäksi katsoneet, että yksityishenkilöillä on valitusoikeus, koska he omistavat kiinteistöjä tai asuvat hankkeen vaikutusalueella. Heidän mukaansa päätöksellä on suoria vaikutuksia heidän oikeuksiinsa, etuihinsa tai elinympäristöönsä. Näin ollen valitusoikeus perustuu heidän näkemyksensä mukaan rakentamislain 180 §:n 1 momentin 2 kohtaan, jonka mukaan valitusoikeus voi kuulua sellaisen kiinteistön tai muun alueen omistajalle tai haltijalle, jonka rakentamiseen tai muuhun käyttämiseen päätös voi olennaisesti vaikuttaa. Lisäksi valittajat ovat viitanneet siihen, että päätös vaikuttaa heidän oikeuksiinsa ja etuihinsa laajemmin, mikä liittyy rakentamislain 180 §:n 1 momentin 4 kohtaan, jossa säädetään valitusoikeudesta silloin, kun päätös vaikuttaa välittömästi henkilön oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun.

Valituksessa on myös esitetty, että hankkeen toteuttaminen heikentäisi alueen houkuttelevuutta asuinympäristönä ja laskisi asuntojen arvoa. Lisäksi on tuotu esiin huolia terveydelle ja turvallisuudelle aiheutuvista riskeistä, kuten räjähdys- tai kemikaalionnettomuuksista, sekä hulevesien kulkeutumisesta Natura-alueelle. Näiden seikkojen perusteella valittajat ovat pyrkineet osoittamaan, että päätöksellä on merkittäviä vaikutuksia heidän elinympäristöönsä ja siten heidän oikeuksiinsa ja etuihinsa. Lisäksi kahden valittajan osalta on vedottu siihen, että heidän valitusoikeutensa perustuisi jäsenyyteen Turvallinen Noormarkku ry:ssä, vaikka yhdistystä koskeva valitusoikeus on erikseen säännelty rakentamislain 180 §:n 2 momentissa.

2.5.2. Arviointi valitusoikeuden perusteista koskien yhdistystä

Turvallinen Noormarkku ry on rekisteröity yhdistys. Yhdistyksen pääasiallinen toimiala on tuntematon. Rakentamislain 180 §:n 2 momentin mukaan rekisteröidyllä yhteisöllä on valitusoikeus vain, jos rakentamislupa koskee hanketta, johon sovelletaan YVA-laissa säädettyä ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

ELY-keskuksen lainvoimaisella päätöksellä (28.2.2025) on todettu, että kyseistä tuotantolaitosta koskevaan hankkeeseen ei YVA-lain 36 §:n nojalla sovelleta arviointimenettelyä YVA-lain 3 §:n 1

momentin mukaisesti. Näin ollen rakentamislain 180 §:n 2 momentin mukainen valitusoikeus ei tule kyseeseen tässä asiassa.

Rakentamislain 180 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan valitusoikeus on sillä, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Tässä tapauksessa päätös ei ole kohdistettu Turvallinen Noormarkku ry:hyn, eikä se vaikuta yhdistyksen oikeuksiin, velvollisuuksiin tai etuihin välittömästi. Näin ollen myöskään rakentamislain 180 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella valitusoikeutta ei synny. Yhdistys ei ole myöskään vedonnut 180 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisiin seikkoihin.

Yhdistys on perustettu vasta kesällä 2025, eikä sen säännöissä ole yksilöity toimialaa siten, että se selvästi osoittaisi valvovaa roolia ympäristönsuojelussa, kaavoituksessa tai muussa vastaavassa asiassa. Valitusoikeutta ei synny, jos yhdistyksen toimialaa tai toiminta-aluetta ei voida liittää valituksen kohteena olevan hankkeen vaikutuksiin.

Oikeuskäytännössä (mm. KHO 2017:88, KHO 2020:167) on katsottu, että rekisteröidyllä yhdistyksellä voi olla valitusoikeus, jos sen sääntöjen mukainen tarkoitus ja toiminta-alue liittyvät päätöksen vaikutuksiin. Jos toiminta-aluetta ei käy riittävän selvästi ilmi yhdistyksen säännöistä, voidaan arvioida myös sen tosiasiallista toimintaa alueella. Tässä tapauksessa yhdistys on perustettu äskettäin, eikä sen ole osoitettu osallistuneen alueella ympäristöön, kaavoitukseen tai muuhun vastaavaan liittyviin toimiin ennen päätöksentekoa.

Myös Suomen Kuntaliitto on ohjeistanut seuraavaa: *"Aatteellisella yhdistyksellä ei yleensä ole katsottu olevan asianosaisen valitusoikeutta pelkästään sillä perusteella, että joku päätös koskee yhdistyksen sääntöjen mukaan sen toiminnan tarkoituksena olevaa asiaa."* Näin ollen valitusoikeus ei voi perustua pelkästään yhdistyksen sääntöihin kirjattuun tarkoitukseen ilman, että yhdistyksellä olisi sääntöjensä mukainen ja päätöksen vaikutusalueelle ulottuva toiminta-alue tai muuta näyttöä toiminnallisesta yhteydestä hankkeeseen.

Lisäksi, rakentamislain 180 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan valitusoikeus on sillä, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Tässä tapauksessa päätös ei ole kohdistettu Turvallinen Noormarkku ry:hyn, eikä se vaikuta yhdistyksen

oikeuksiin, velvollisuuksiin tai etuihin välittömästi. Näin ollen myöskään hallintoprosessilain 7 §:n perusteella valitusoikeutta ei synny.

Turvallinen Noormarkku ry:llä ei täten ole valitusoikeutta, ja valitus tulee sen osalta jättää tutkimatta.

2.5.3. Arviointi valitusoikeuden perusteista koskien yksityishenkilöitä

Valituksessa mainitut yksityishenkilöt – [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] ja [REDACTED] – ovat perustaneet valitusoikeutensa siihen, että he omistavat tai asuvat kiinteistöillä, joiden he katsovat sijaitsevan hankkeen vaikutusalueella. [REDACTED] osalta kyse on kiinteistöistä [REDACTED] ja [REDACTED], [REDACTED] osalta kiinteistöistä [REDACTED], [REDACTED] osalta kiinteistöistä [REDACTED] ja [REDACTED] osalta kiinteistöistä [REDACTED]. Näiden kiinteistöjen etäisyydet rakennettavasta alueesta vaihtelevat noin 950 metristä yli 2 kilometriin. Yksikään kiinteistö ei ole rakentamislain 180 §:n 1 momentin 1 kohdan tarkoittamalla tavalla viereinen, sillä kaikkien ja hankkeen välissä on vähintään yksi muu kiinteistö. [REDACTED] kiinteistö ei kuulu K60-vaikutusalueelle, ja vaikka neljä muuta kiinteistöä sijaitsevat K60-alueella, niitä ei voida luokitella K60-suojattaviksi kohteiksi, koska ne eivät täytä sairaalan, hoitolaitoksen, lastentarhan tai muun vastaavan laitoksen kriteerejä, joissa olevat ihmiset tarvitsevat ulkopuolista apua evakuointitilanteissa. Näin ollen päätöksen ei voida katsoa vaikuttavan olennaisesti näiden kiinteistöjen käyttöön, eikä rakentamislain 180 §:n 1 momentin 2 kohdan edellytykset täyty.

Valittajat eivät ole myöskään osoittaneet, että päätös vaikuttaisi olennaisesti kiinteistöjen käyttöön, rakentamiseen tai huomattavasti heidän asumiseensa, työntekoon tai muihin oloihin (rakentamislain 180 § 1 momentin kohdat 3 ja 4). Väite alueen houkuttelevuuden heikkenemistä tai asuntojen arvon laskua koskevasta huolesta ei muodosta valitusoikeutta, mikä on vahvistettu Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännössä (esimerkiksi KHO on todennut, että maiseman muutos tai siitä johtuva arvon aleneminen ei ole asumiseen tai muihin oloihin huomattavasti vaikuttava seikka¹).

¹ KHO 2013:85

Lisäksi on huomioitava, että valituksessa esitetyt turvallisuus- ja terveysriskit, kuten räjähdys- tai kemikaalionnettomuudet, liittyvät erillisiin lupamenettelyihin, eikä niille voida antaa merkitystä arvioitaessa valitusoikeutta tässä asiassa.

Henkilön jäsenyys yhdistyksessä ei ole myöskään rakentamislain 180 §:n mukainen valitusoikeuden peruste.

2.5.4. Muu vastaava syy valituksen tutkimatta jättämiseen

Valitusoikeuden käyttäminen hallintopäätöksiin perustuu laissa säädettyihin edellytyksiin, joiden tarkoituksena on varmistaa asianmukainen ja tehokas oikeussuojakeino. Hallintoprosessilain 15 § edellyttää, että valituksessa on esitettävä yksilöidyt perusteet, joiden nojalla päätöstä vaaditaan kumottavaksi tai muutettavaksi. Tässä tapauksessa valituksessa esitetyt väitteet liittyvät muun muassa kaavoituksen puutteisiin, ympäristövaikutusten arviointimenettelyn laiminlyöntiin, Natura-arviointiin ja turvallisuusriskeihin. Vaikka nämä teemat ovat merkittäviä, valitus jää yleisluontoiseksi eikä yksilöi, miten päätös vaikuttaa valittajien omaan oikeusasemaan.

Hallintoprosessissa ei riitä, että esitetään yleisiä huolenaiheita, vaan valittajan on osoitettava konkreettinen vaikutus omiin oikeuksiinsa tai etuihinsa (hallintoprosessilaki 7 §). Lisäksi valituksessa ei ole esitetty täsmällisiä oikeudellisia perusteita, joiden nojalla päätökset tulisi kumota. Näin ollen valitus ei täytä hallintoprosessilain 15 §:n vaatimuksia ja tulee jättää tutkimatta yksityishenkilöiden osalta. Koska valituksessa ei ole esitetty sellaisia konkreettisia seikkoja, joiden perusteella päätös vaikuttaisi valittajien omaan oikeusasemaan, eikä valitusta ole perusteltu oikeudellisesti riittävällä tavalla, hallinto-oikeudella on peruste jättää valitus tutkimatta hallintoprosessilain 81 §:n nojalla. Kyseisen säännöksen mukaan hallinto-oikeus voi jättää valituksen tutkimatta, jos valittajalla ei ole valitusoikeutta, valitus on puutteellinen tai tutkimatta jättämiseen on muu vastaava syy.

2.5.5. Johtopäätös

Hallinto-oikeudellisen valituksen hyväksyttävyyden arviointi perustuu sekä valitusoikeuden olemassaoloon että valituksen sisällön täsmällisyyteen. Valitusoikeus määräytyy rakentamislain ja hallintoprosessilain säännösten mukaisesti, ja valituksen tulee sisältää yksilöidyt oikeudelliset perusteet, joiden nojalla päätöstä vaaditaan kumottavaksi tai muutettavaksi.

Turvallinen Noormarkku ry:llä ei ole valitusoikeutta rakentamislain 180 §:n nojalla, koska kyseinen säännös ei anna yhdistyksille yleistä valitusoikeutta ilman erityistä vaikutusaluetta tai oikeudellista intressiä. Valitusoikeus edellyttää, että päätös vaikuttaa yhdistyksen toimintaan tai tarkoitukseen konkreettisesti ja olennaisesti, mikä ei tässä tapauksessa täyty. Lisäksi yhdistyksellä ei ole 180 §:n 2 momentin mukaisesti valitusoikeutta, kun hankkeeseen ei kohdisteta YVA menettelyä YVA-menettelyä ELY-keskuksen lainvoimaisen päätöksen perusteella.

Valitusoikeus ei myöskään täyty yksityishenkilöiden kohdalla rakentamislain 180 §:n 1 momentin kohtiin perustuen. Valituksessa mukana olevien yksityishenkilöiden kiinteistöt eivät sijaitse vaikutusalueella siten, että päätös vaikuttaisi olennaisesti heidän oikeuksiinsa tai etuihinsa. Hallintoprosessissa valitusoikeus edellyttää, että päätöksellä on konkreettinen ja merkittävä vaikutus valittajan oikeusasemaan. Mikäli vaikutus jää epämääräiseksi tai etäiseksi, valitusoikeutta ei voida katsoa olevan. Henkilön jäsenyys yhdistyksessä ei ole myöskään rakentamislain 180 §:n mukainen valitusoikeuden peruste.

Valitus ei myöskään sisällä riittävästi yksilöityjä oikeudellisia perusteita, kuten hallintoprosessilain 15 § edellyttää. Valituksessa esitetyt väitteet ovat yleisluontoisia, eikä niissä ole tarkasti yksilöity, millä oikeudellisilla perusteilla päätös olisi lainvastainen tai miten se loukkaisi valittajien oikeuksia. Ilman täsmällistä oikeudellista argumentaatiota valitus ei täytä lain vaatimuksia.

Näistä syistä johtuen hallinto-oikeuden tulee jättää valitus tutkimatta valitusoikeuden puuttumisen vuoksi, sekä muun vastaavan syyn vuoksi (hallintoprosessilaki 81 §). Tämä korostaa valituskirjelmän huolellisen laatimisen merkitystä sekä valitusoikeuden ja oikeusperusteen selkeää osoittamisen tarvetta hallintoprosessissa.

2.6. Suomen luonnonsuojeluliitto satakunnan piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliitto Pori Ry, Poosjärvi seura Ry, valitus nro. 4

2.6.1. Valittajan esittämät perusteet valitusoikeudelle

Suomen luonnonsuojeluliitto satakunnan piiri ry, Suomen luonnonsuojeluliitto Pori ry ja Poosjärvi seura ry ovat jättäneet valituksen sijoittamis- ja poikkeamislupapäätöksistä, jotka koskevat TNT-tuotantolaitoshanketta kiinteistöllä 609-464-10-15. Valituksen ovat tehneet kolme yhdistystä, joista kahden, Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piiri ry:n ja SLL Pori ry:n, voidaan katsoa toimivan

luonnonsuojelun alalla. Näiden yhdistysten toiminta liittyy ympäristönsuojeluun, ja ne voisivat tietyissä olosuhteissa täyttää rakentamislain 180 §:n mukaiset valitusoikeuden edellytykset.

Sen sijaan Poosjärvisseura ry:n osalta rekisteritiedoista ei ilmene, että sen toimiala liittyisi ympäristönsuojeluun, kaavoitukseen tai muuhun valvontatehtävään. Yhdistys on perustettu vuonna 2024, eikä sillä ole vielä kehittyntä tai vakiintunutta toimintaa, joka osoittaisi konkreettista yhteyttä valituksen kohteena olevaan hankkeeseen. Rekisteritiedoista ei ilmene, että yhdistyksen toimiala liittyisi ympäristönsuojeluun tai kaavoitukseen, mikä olisi olennainen edellytys valitusoikeuden kannalta, mikäli hankkeeseen sovellettaisiin ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

Yhdistykset eivät ole myöskään vedonneet rakentamislain 180 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisiin vaikutuksiin, eikä päätös vaikuta niiden oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun.

Rakentamislain 180 §:n 2 momentin mukaan rekisteröidyllä yhteisöllä on valitusoikeus vain, jos rakentamislupa koskee hanketta, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-laki). Varsinais-Suomen ELY-keskus on YVA-lain 36 §:n nojalla päättänyt 28.2.2025, ettei hankkeeseen sovelleta YVA-menettelyä. Päätös on saanut lainvoiman. Tämän johdosta hanke jää sekä YVA-lain että YVA-direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle, eikä yhdistyksillä ole asiassa valitusoikeutta.

Rakentamislain 180 §:n 2 momentin mukainen valitusoikeus edellyttää, että hanke kuuluu ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) soveltamisalaan. Tässä tapauksessa ELY-keskus on YVA-lain 36 §:n nojalla päättänyt, ettei YVA-menettelyä sovelleta, jolloin rakentamislain mukainen valitusoikeus yhdistyksille ei ole voimassa. ELY-keskuksen päätös on myös lainvoimainen.

2.6.2. Arviointi valitusoikeuden perusteista

Valituksessa esitetään yleisiä huolia luonnonsuojelullisista ja turvallisuuteen liittyvistä riskeistä. Vaikka nämä teemat voivat olla yhteiskunnallisesti merkittäviä, hallintoprosessissa valitusoikeus edellyttää täsmällistä ja yksilöityä oikeudellista perustelua. Tässä tapauksessa valitus ei täytä hallintoprosessilain 15 §:n vaatimuksia seuraavista syistä:

Ensinnäkin, valituksessa ei yksilöidä, miten päätökset olisivat lainvastaisia suhteessa yhdistysten sääntömääräiseen tarkoitukseen. Yhdistyksen valitusoikeus edellyttää, että päätös vaikuttaa sen

toimintaan tai tarkoitukseen konkreettisesti, eikä pelkkä yleinen huoli riitä oikeudellisen intressin osoittamiseen.

Kolmanneksi, esitetyt väitteet eivät kohdistu suoraan valittajien oikeusasemaan, vaan perustuvat yleisiin huolenaiheisiin. Hallintoprosessissa valitusoikeus edellyttää, että päätös vaikuttaa valittajan oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun välittömästi, eikä yleinen kiinnostus tai huoli riitä (hallintoprosessilaki 7 §).

Näiden puutteiden vuoksi valitus ei täytä hallintoprosessilain 15 §:n vaatimuksia yksilöidystä perusteista.

Yhdistysten valitusoikeus hallintoasioissa ei ole myöskään automaattinen vaan edellyttää tiettyjen oikeudellisten kriteerien täyttymistä. Hallintokäytännössä ja oikeuskäytännössä on vakiintunut tulkinta, jonka mukaan yhdistyksen valitusoikeus edellyttää kolmea keskeistä seikkaa:

- 1.Toimialaan liittyvää konkreettista toimintaa, joka osoittaa yhdistyksen aktiivisen roolin esimerkiksi ympäristönsuojelussa tai kaavoituksessa.
- 2.Toiminnan vakiintuneisuutta ennen päätöksentekoa, mikä tarkoittaa, että yhdistyksen toiminta ei voi olla vasta alkutekijöissään tai perustua pelkkään rekisteröintiin.
- 3.Yhteyttä valituksen kohteena olevaan hankkeeseen, eli yhdistyksen toiminnan tulee liittyä suoraan kyseessä olevaan alueeseen tai hankkeeseen.

Näiden edellytysten tarkoituksena on rajata valitusoikeus niille yhteisöille, joilla on todellinen ja perusteltu intressi valituksen kohteena olevaan päätökseen. Mikäli nämä kriteerit eivät täyty, yhdistyksellä ei ole oikeutta hakea muutosta hallinto-oikeudessa.

YVA-lain 36 §:n mukaisissa tilanteissa, joissa ELY-keskus on päättänyt, ettei hankkeeseen sovelleta ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, edellä mainitut valitusoikeuden edellytykset yhdistysten osalta eivät muutenkaan täyty. Tällöin hanke jää sekä YVA-lain että YVA-direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle, eikä rakentamislain 180 §:n 2 momentin mukainen valitusoikeus yhdistyksille ole voimassa.

Tämä tulkinta saa tukea useista oikeuslähteistä:

- YVA-direktiivin 11 artiklasta, joka rajaa osallistumisoikeuden merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttaviin hankkeisiin.
- Rakentamislain ja muiden lakien esitoista, kuten hallituksen esityksestä HE 121/2021, jossa korostetaan valitusoikeuden rajautumista vain olennaisesti vaikuttaviin tilanteisiin.
- Muusta lainsäädännöstä, jossa YVA-menettelyn soveltaminen on rajattu vain hankkeisiin, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Näin ollen, tilanteessa jossa YVA-menettelyä ei sovelleta, yhdistyksillä ei ole oikeudellista perustetta valitusoikeudelle. Tämä rajaus on olennainen osa oikeusturvan ja hallintoprosessin toimivuutta, ja se estää perusteettomien valitusten käsittelyn hallinto-oikeudessa.

2.6.3. Muu vastaava syy valituksen tutkimatta jättämiselle

Suomen luonnonsuojeluliitto on valituksessaan vaatinut, että Porin kaupungin elinvoima- ja ympäristölautakunnan 4.6.2025 tekemät poikkeamislupapäätös ja sijoittamislupapäätös rauetettaisiin ja asia palautettaisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (ELY-keskus) uudelleen käsiteltäväksi. Asian palauttamista vaaditaan ELY-keskukselle, vaikka valitetaan Porin kaupungin elinvoima- ja ympäristölautakunnan tekemästä päätöksestä. ELY-keskuksen päätös (28.2.2025) on lainvoimainen. Vaikka valituksessa esitetään huolia luonnonsuojelullisista vaikutuksista, vaatimuksen tutkiminen ei kuulu hallinto-oikeuden toimivaltaan.

Rakentamislain mukaan rakentamisluvan rauettamisesta voi päättää vain lupaviranomainen. Hallinto-oikeus toimii muutoksenhakutuomioistuimena ja sen tehtävänä on arvioida, onko valituksenalainen päätös lainmukainen. Hallinto-oikeus ei voi ottaa lupaviranomaisen roolia eikä tehdä päätöksiä, jotka kuuluvat yksinomaan hallintoviranomaisen harkintavaltaan.

Valituksessa ei esitetä uutta näyttöä tai konkreettisia oikeudellisia perusteita, joiden nojalla päätökset tulisi kumota. Oikeudellinen arviointi edellyttää, että valittaja tuo esiin selkeitä lainvastaisuuksia tai menettelyvirheitä, jotka vaikuttavat päätöksen laillisuuteen.

Näin ollen Suomen luonnonsuojeluliiton vaatimus luvan rauettamisesta ja asian palauttamisesta ELY-keskukselle ei ole oikeudellisesti toteuttamiskelpoinen hallinto-oikeudessa. Valitus tulee jättää tutkimatta.

2.6.4. Johtopäätös

Hallinto-oikeudessa käsiteltävän valituksen tulee täyttää sekä valitusoikeuden että sisällöllisten perustelujen vaatimukset. Myös valituksessa esitettyjen vaatimusten pitäisi olla prosessioikeudellisesti esitettynä oikein. Tässä tapauksessa valituksen ovat tehneet yhdistykset, jotka eivät täytä rakentamislain 180 §:n mukaisia valitusoikeuden edellytyksiä, eivätkä vaatimukset ole prosessioikeudellisesti mahdollisia.

Lisäksi valitus ei sisällä yksilöityjä oikeudellisia perusteita, joiden nojalla päätökset tulisi kumota tai muuttaa. Esitetyt väitteet ovat yleisluontoisia eivätkä kohdistu suoraan valittajien oikeusasemaan. Valituksessa ei myöskään ole osoitettu, että päätös vaikuttaisi yhdistysten oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun, kuten rakentamislain 180 § edellyttää. Myöskään hallintoprosessilain kohtien 7 § ja 15 § vaatimukset eivät täyty yhdistysten osalta.

Näin ollen hallinto-oikeuden tulee jättää valitus tutkimatta siltä osin kuin valitusoikeutta ei ole, sekä hallintoprosessilain 81 §:ssä säädetyn muun vastaavan syyn vuoksi.

3. Vaatimus valitusten hylkäämisestä

3.1. Vastaus valitusten keskeisiin väitteisiin ja vaatimuksiin

Tässä osiossa käsitellään valituksissa esiin nostettuja pääväitteitä ja niihin liittyviä vastauksia. Tarkoituksena on selventää asian taustaa, oikaista mahdollisia väärinkäsityksiä sekä tuoda esiin ne seikat, jotka tukevat tehtyjä ratkaisuja ja menettelytapoja. Vastaukset perustuvat saatavilla olevaan aineistoon, sovellettavaan lainsäädäntöön sekä käytettyihin toimintaperiaatteisiin.

Porin kaupunki vaatii valitusten ja niissä esitettyjen vaatimusten hylkäämistä seuraavin perustein:

3.1.1. Valittajan vaatimus suullisen käsittelyn toimittamisesta²

Valituksessa nro. 1 on pyydetty suullista käsittelyä. Hallintoprosessissa suullinen käsittely on poikkeuksellinen menettelytapa, jonka tarkoituksena on täydentää kirjallista aineistoa silloin, kun se on asian selvittämisen kannalta välttämätöntä. Lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 57 §:n mukaan hallinto-oikeus voi toimittaa suullisen käsittelyn, jos se on tarpeen asian selvittämiseksi tai oikeusturvan toteuttamiseksi. Saman lain 58 §:ssä säädetään, että suullinen käsittely voidaan jättää toimittamatta, jos se on asian laadun vuoksi tai muusta syystä ilmeisen tarpeeton.

Tässä asiassa suullinen käsittely on tarpeeton useista syistä. Valittaja on nimennyt itsensä todistajaksi. Kyseessä on tällöin asianosaisen kuuleminen. Tässä asiassa se voi tapahtua kirjallisesti. Mikäli valittaja nimeäisi muitakin kuultavia, voidaan todistajien kuulemisen osalta todeta seuraavaa.

Ensinnäkin, asia voidaan ratkaista kattavan ja selkeän kirjallisen aineiston perusteella. Valittajan vaatimukset ja niihin liittyvät tosiseikat on esitetty yksityiskohtaisesti kirjallisessa valituksessa ja siihen liitetyissä asiakirjoissa. Kirjallinen aineisto ei sisällä ristiriitaisuuksia tai epäselvyyksiä, jotka edellyttäisivät suullista kuulemistä tai lisäselvitystä.

Toiseksi, todistajien kuuleminen ei ole asian oikeudellisen arvioinnin kannalta välttämätöntä. Hallintoprosessissa todistajien kuuleminen on perusteltua vain, jos heidän lausuntonsa tuovat olennaista lisäarvoa asian ratkaisuun. Mikäli todistajalausunnot koskevat seikkoja, jotka voidaan esittää kirjallisesti, ei suullinen käsittely ole tarpeen. Tässä tapauksessa todistajien kuuleminen ei vaikuta asian oikeudelliseen lopputulokseen, vaan kyse on lähinnä tosiseikkojen vahvistamisesta, jotka on jo asianmukaisesti dokumentoitu.

Kolmanneksi, suullisen käsittelyn järjestäminen hidastaisi asian käsittelyä ilman, että se parantaisi oikeusturvaa tai asian selvittämistä. Hallintoprosessin tehokkuus ja tarkoituksenmukaisuus edellyttävät, että suullinen käsittely toimitetaan vain silloin, kun se on aidosti tarpeen. Tässä

² Valitus 1

tapauksessa suullinen käsittely ei nopeuttaisi asian ratkaisua, vaan pikemminkin viivyttäisi sitä ilman oikeudellista hyötyä.

Edellä mainituin perustein suullinen käsittely on asian laadun ja käsittelytarpeen kannalta ilmeisen tarpeeton. Hallinto-oikeuden tulisi näin ollen hylätä tämä vaatimus ja ratkaista asia kirjallisen aineiston perusteella, kuten hallintoprosessilain säännökset edellyttävät.

3.1.2. Osallistumisoikeudet ja kuuleminen³

Valituksissa on esitetty, että kansalaisten osallistumisoikeudet olisivat jääneet toteutumatta TNT-tuotantolaitoksen sijoittamis- ja poikkeamislupamenettelyssä. Tämä väite ei kuitenkaan vastaa toteutuneita menettelyjä eikä voimassa olevan lainsäädännön vaatimuksia. Osallistumismahdollisuudet on järjestetty asianmukaisesti, ja ne ovat olleet laajempia kuin monissa vastaavissa hankkeissa. Päätöksenteon yhteydessä on noudatettu perustuslain 21 §:n ja hallintolain 41 §:n mukaisia osallistumis- ja kuulemisoikeuksia.

Rakentamislain mukaan kunnan on ilmoitettava lupahakemuksen vireilletulosta ja kuultava naapureita, ellei kuuleminen ole ilmeisen tarpeetonta hankkeen vähäisyyden tai sijainnin vuoksi. Lisäksi RakL 64 §:n mukaisesti poikkeamislupamenettelyssä on kuultava myös niitä, joiden elinolosuhteisiin hanke voi vaikuttaa merkittävästi. Saman pykälän mukaan kuuleminen koskee myös rakentamislupaa suunnittelutarvealueelle sijoittuvan rakennuspaikan osalta. Vaikka kyseinen rakennuspaikka ei muodollisesti sijaitse suunnittelutarvealueella, Porin kaupunki on toteuttanut kuulemisen varmuuden vuoksi laajennettuna. Kuuleminen on kohdistettu sekä suoraan naapureihin että laajemmin vaikutusalueen asukkaisiin. Lisäksi on tutkittu RakL 46 §:n mukaiset sijoittamisen edellytykset, jotka koskevat rakentamista alueilla, joilla ei ole asemakaavaa mutta joilla rakentaminen voi vaikuttaa yhdyskuntarakenteeseen tai kaavoitukseen. Näin varmistettiin, että menettely täyttää sekä lain kirjaimen että sen tarkoituksen vaikutusten arvioinnin osalta.

Kuuleminen on toteutettu muun muassa julkaisemalla kuulutus Satakunnan Kansassa ja kaupungin verkkosivuilla, ja kuulemisaika on ollut riittävä. Lisäksi kirjeitse on kuultu ne maanomistajat, joiden

³ Valitukset 1, 2, 3 ja 4

kiinteistöt ulottuvat suoja-alueelle. Myös Varsinais-Suomen ELY-keskusta on kuultu naapurina. Kaikille asianosaisille on tarjottu mahdollisuus tutustua hankkeen aineistoon rakennusvalvonnan tiloissa. Kuulemisen tuloksena on saatu 16 muistutusta, jotka on käsitelty asianmukaisesti.

Valittajat ovat vedonneet myös Århusin yleissopimukseen, jonka tavoitteena on turvata kansalaisten oikeus saada ympäristötietoa, osallistua päätöksentekoon ja saada oikeussuojaa ympäristöasioissa. Vaikka Århusin yleissopimus on kansainvälinen velvoite, sen määräykset eivät ole suoraan sovellettavissa kansallisessa päätöksenteossa. Suomessa sopimuksen tavoitteet on kuitenkin sisällytetty lainsäädäntöön, kuten rakentamislakiin, ympäristönsuojelulakiin ja hallintolakiin. Näiden säädösten kautta kansalaisille turvataan osallistumismahdollisuudet, jotka täyttävät, ja monin osin ylittävätkin Århusin yleissopimuksen vaatimukset.

Lisäksi on huomattava, että Århusin yleissopimus sallii poikkeuksia osallistumisoikeuksiin tilanteissa, joissa julkisuus voisi vaarantaa esimerkiksi kansallista turvallisuutta tai viranomaistoiminnan luottamuksellisuutta. Tämä on erityisen relevanttia hankkeissa, jotka liittyvät maanpuolustukseen tai kriittiseen infrastruktuuriin. Sopimuksen mukaan jäsenvaltio voi kansallisen lainsäädännön mukaisesti päättää olla soveltamatta osallistumismääräyksiä maanpuolustukseen liittyviin toimiin, jos niiden soveltaminen voisi haitata kyseisiä tarkoituksia.

Yhteenvetona voidaan todeta, että TNT-tuotantolaitoksen lupamenettelyssä kansalaisten osallistumisoikeudet on turvattu laajasti ja lainmukaisesti. Kuuleminen on toteutettu rakentamislain ja hallintolain edellyttämällä tavalla, ja Århusin yleissopimuksen tavoitteet on huomioitu kansallisen sääntelyn kautta. Valittajien väite osallistumisoikeuksien laiminlyönnistä ei ole perusteltu, eikä se muodosta estettä myönnetylle poikkeamisluvalla.

3.1.3. Oikeusturva ja turvallisuus⁴

Valituksissa on esitetty, että TNT-tuotantolaitoksen lupapäätöksissä ei ole riittävästi arvioitu hankkeen vaikutuksia asuinympäristöön, viranomaisten valmiuksiin tai onnettomuustilanteiden

⁴ Valitukset 2 ja 3

hallintaan. Lisäksi on väitetty, että päätöksenteossa olisi sivuutettu kemikaaliturvallisuusasetuksen (856/2012) vaatimukset muun muassa vaikutusalueen määrittämisestä, suojaetäisyyksistä ja ympäristöriskien hallinnasta. Valittajat ovat myös nostaneet esiin huolen vaikutuksista taajamarakenteeseen, kouluihin, lapsiin ja liikenneturvallisuuteen.

Hankkeelle on myönnetty poikkeamislupa rakentamislain 58 §:n mukaisesti. Poikkeaminen ei aiheuta merkittäviä haitallisia vaikutuksia ympäristölle tai alueen käytölle, eikä se johda vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen. Hanke sijoittuu alueelle, joka ei ole kaavoitettu, mutta jossa rakentaminen ei vaaranna turvallisuutta eikä aiheuta kohtuutonta haittaa. Poikkeamispäätös perustuu viranomaisten lausuntoihin ja vaikutusten arviointiin, ja se täyttää lain edellyttämät kriteerit.

Poikkeamislupaa koskeva lupamenettely on toteutettu johdonmukaisesti ja viranomaismenettelyä koskevien säädösten mukaisesti. Asian käsittelyssä on noudatettu rakentamislain, hallintolain ja perustuslain edellyttämiä menettelyperiaatteita, huomioiden osallistumis- ja kuulemisoikeudet. Kuuleminen on järjestetty laajasti, ja mahdollisuus esittää mielipiteensä ja huomautuksensa ennen päätöksentekoa on järjestetty. Lisäksi menettelyn aikana on kuultu asian kannalta keskeisiä viranomaisia, kuten ympäristö-, pelastus- ja kemikaaliturvallisuusviranomaisia, joiden asiantuntemus on huomioitu päätöksenteossa. Päätös perustuu asianmukaisesti laadittuihin selvityksiin ja asiakirjoihin, ja harkinta on tehty säädösten mukaisesti. Menettelyssä on otettu huomioon hyvän hallinnon periaatteet, kuten avoimuus, tasapuolisuus ja asianmukainen tiedonsaanti, eikä prosessissa ole havaittavissa menettelyllisiä puutteita, jotka vaarantaisivat asianosaisten oikeusturvan. Yhteenvedona voidaan todeta, että sijoittamislupapäätös on tehty voimassa olevan rakentamislainsäädännön mukaisesti. Valittajien esittämät vaikutusarviointivaatimukset eivät kuulu tämän lupamenettelyn piiriin.

Toimintaan liittyvät ympäristö- ja kemikaaliturvallisuusnäkökohdat käsitellään tarkemmin erillisissä lupaprosesseissa. Oikeusturva on toteutunut päätöksen osalta.

3.1.4. Asemakaavan puuttuminen, rakennusoikeuden ylitys ja poikkeamisluvan edellytykset⁵

TNT-tuotantolaitoksen sijoittamista koskeva lupaprosessi on edennyt voimassa olevan rakentamislainsäädännön mukaisesti. Hankkeelle on haettu ja myönnetty poikkeamislupa Porin kaupungin rakennusjärjestyksessä määritellystä rakennusalasta. Päätöksen on tehnyt kaupungin elinvoima- ja ympäristölautakunta, ja sen tueksi on saatu asiantuntijalausunnot kaavoituksesta ja ympäristönsuojelusta. Näissä lausunnoissa on todettu, että alueen maankäyttö on yhteensopivaa hankkeen kanssa, eikä yksittäisen, erillisen rakennushankkeen toteuttaminen edellytä asemakaavan laatimista, mikäli alueella ei ole kaavoituksellisia ristiriitoja tai yhdyskuntarakenteen yhteensovittamistarpeita.

Rakentamislain (751/2023) 57 §:n mukaan poikkeamislupa voidaan myöntää, jos rakentaminen ei aiheuta haittaa alueiden käytön järjestämiselle tai luonnon- ja kulttuuriympäristön suojelutavoitteille. Tässä tapauksessa hanke ei johda vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen, eikä sen toteuttaminen edellytä asemakaavaa. Rakennuspaikka sijaitsee metsävaltaisella yksityisomistuksessa olevalla kiinteistöllä, jolla ei ole voimassa olevaa kaavaa tai kaavoituskatsauksessa osoitettuja suunnittelutarpeita. Lisäksi alueelle jää laajat suoja-alueet, jotka on turvattu sopimuksin naapurikiinteistöjen omistajien kanssa.

Valittajien väite siitä, että poikkeamispäätös olisi tehty ilman riittävää maankäytöllistä kokonaisarviointia tai vaikutusten selvittämistä, ei pidä paikkaansa. Hankkeen sijoittamista on arvioitu rakentamislain 57 §:n mukaisesti, joka säätelee poikkeamisen edellytyksiä. Valittajien viittaus rakentamislain 45 §:ään ei ole soveltuva tässä yhteydessä, sillä kyseinen säännös koskee asemakaavan laatimisen edellytyksiä, ei poikkeamislupamenettelyä.

Poikkeamispäätöksessä on otettu huomioon Porin kaupungin rakennusjärjestyksen määräyksestä 20 § poikkeaminen, ja kerrosalan kasvattaminen on perusteltu hankkeen erityispiirteillä. Porin kaupungin rakennusjärjestyksen 20 §:ssä on määrätty, että rakentamisen määrä saa olla enintään 10% rakennuspaikan pinta-alasta, kuitenkin enintään 600 k-m². Päätöksenteossa on huomioitu

⁵ Valitukset 1, 2, 3 ja 4

alueen maankäytölliset olosuhteet, eikä poikkeaminen ole katsottu aiheuttavan haittaa kaavoitukselle tai alueiden käytön järjestämiselle. Rakennuspaikan pinta-ala on noin 50 hehtaaria, ja suunniteltu kerrosala (8 476 k-m²) vastaa vain noin 1,7 % kokonaispinta-alasta. Tämä jää selvästi alle Porin kaupungin rakennusjärjestyksen mukaisen enimmäisrakennusoikeuden. Hanke on myös liitettävissä yhdyskuntateknisiin verkostoihin kohtuullisin kustannuksin. Ympäristösuojeluviranomaisen lausunnon mukaan rakentaminen ei vaaranna luonnon- tai kulttuuriympäristön arvoja, ja ympäristölupa käsitellään erillisenä prosessina toimivaltaisen valtion viranomaisen toimesta.

Valittajien väite siitä, että kerrosalaa olisi kuulemisen jälkeen olennaisesti kasvatettu, ei pidä paikkaansa hankkeen kokonaisuuden kannalta. Lopullinen asemapiirustus ja muu lupa-aineisto on ollut nähtävillä kuulemisen aikana, ja osallisilla on ollut mahdollisuus tutustua suunnitelmiin ja esittää huomautuksia. Kerrosalan tarkennus ei ole luonteeltaan sellainen muutos, joka vaikuttaisi olennaisesti hankkeen turvallisuusnäkökohtiin tai edellyttäisi uutta kuulemiskierrosta. Muutos on ollut tekniluonteinen ja suhteessa hankkeen laajuuteen vähäinen, eikä se ole muuttanut hankkeen luonnetta tai vaikutusarviointin perusteita.

Valituksissa on esitetty, että kaavoitus olisi ollut välttämätöntä hankkeen toteuttamiseksi. Kuitenkin mikään kansallinen sääntely ei edellytä, että TNT-tuotantolaitoksen sijoittaminen olisi mahdollista vain asemakaavan tai yleiskaavan perusteella. Rakentamislain 45–47 §:n mukaan sijoittamislupa ja poikkeamislupa ovat tarkoitettuja juuri tilanteisiin, joissa kaavaa ei ole tai se ei mahdollista suunniteltua käyttöä. Sijoittamislupa toimii keinona joustavoittaa lupamenettelyä ja mahdollistaa hankkeiden eteneminen ilman kaavoituksen viivästyttävää vaikutusta.

Valittajat ovat viitanneet alueidenkäyttölain (132/1999) 51 §:ään, jonka mukaan asemakaava on laadittava ja pidettävä ajan tasalla kunnan kehityksen ja maankäytön ohjaustarpeen mukaan. Tämä säännös ei kuitenkaan velvoita laatimaan kaavaa yksittäistä hanketta varten, vaan se asettaa kunnalle yleisen velvollisuuden seurata kaavojen ajantasaisuutta. Myös lain 54 §:n sisältövaatimukset koskevat tilanteita, joissa kaavaa ollaan laatimassa, eivät tilanteita, joissa kaavaa ei ole.

Valituksissa on vedottu myös ympäristöministeriön ohjeeseen, jossa suositellaan T/kem-merkintää suuronnettomuusvaarallisille laitoksille. Kyseessä on kuitenkin suositus, ei velvoittava sääntely, ja se soveltuu tilanteisiin, joissa kaavoitus on ajankohtaista. Tässä tapauksessa kaavaa ei olla laatimassa, eikä suosituksella ole oikeudellista merkitystä.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) lausunnossa on esitetty, että kemikaaliturvallisuuksilupa edellyttäisi kaavaa. Tukesin toimivalta rajoittuu kemikaaliturvallisuuksilain (390/2005) mukaisiin lupiin, eikä se ole toimivaltainen viranomaisen sijoittamislupa-asioissa. Kaavoituksesta ja sijoittamislupien myöntämisestä vastaa kunta, jolla on yksinomainen harkintavalta alueiden käytön suunnittelussa.

Valittajien väite siitä, että sijoittamislupa ei voi korvata kaavoituksen kautta tapahtuvaa kokonaisharkintaa, ei ole perusteltu. Kaavoitusmenettelyä ei tarvita tilanteessa, jossa hanke sijoittuu rakentamattomalle alueelle, jolla ei ole maankäytön yhteensovittamistarpeita ja joka sijaitsee huomattavan etäällä yhdyskuntarakenteesta. Sijoittamislupa mahdollistaa riittävän harkinnan ja viranomaisvalvonnan, ja sen yhteydessä arvioidaan kaikki relevantit vaikutukset.

TNT-tuotantolaitoshankkeen sijoittaminen on toteutettu lainmukaisesti ilman asemakaavaa. Poikkeamislupa ja sijoittamislupa muodostavat yhdessä riittävän oikeudellisen perustan tuotantolaitoksen rakentamisen toteuttamiselle, ja niiden myöntämisessä on huomioitu sekä maankäytölliset että ympäristölliset näkökohdat. Kaavoitus ei ole ollut edellytys tuotantolaitoksen rakentamisen etenemiselle, eikä valituksissa ole esitetty sellaista oikeudellista perustetta, joka osoittaisi toisin. Lisäksi loma-asutukseen liittyvät näkökohdat eivät vaikuta käsiteltävien sijoittamis- ja poikkeamislupapäätösten lainmukaisuuden arviointiin, eikä niillä ole vaikutusta tässä vastineessa esitettyihin perusteluihin.

Valituksissa on myös esitetty, että TNT-tuotantolaitoksen poikkeamis- ja sijoittamislupahakemuksen kerrosalaa olisi kuulemisen jälkeen kasvatettu yli tuhannella neliömetrillä, ja että tämä muutos lisäisi turvallisuusriskejä alueella. Väite ei kuitenkaan ole perusteltu eikä sillä ole vaikutusta lupapäätösten lainmukaisuuden arviointiin.

Lopullinen asemapiirustus ja muu lupa-aineisto on ollut saatavilla kuulemisen aikana, ja asianosaisilla on ollut mahdollisuus tutustua hankkeen sisältöön ja esittää muistutuksia. Kuulemismenettely on toteutettu lain edellyttämällä tavalla, ja kaikki oleelliset tiedot ovat olleet julkisesti saatavilla. Mahdollinen kerrosalan tarkennus ei ole ollut sellainen, että se muuttaisi hankkeen luonnetta tai vaikutuksia olennaisesti.

Kerrosalan kasvu ei automaattisesti tarkoita turvallisuusriskien lisääntymistä, eikä se vaikuta sijoittamislupaharkinnan keskeisiin edellytyksiin. Rakentamislain mukaisessa lupamenettelyssä arvioidaan muun muassa rakennuspaikan soveltuvuutta, maankäytön yhteensopivuutta ja

ympäristövaikutuksia. Turvallisuuskysymykset käsitellään erikseen kemikaaliturvallisuuslupamenettelyssä, jossa arvioidaan laitoksen tekniset ratkaisut ja riskienhallinta.

Kerrosalan tarkennus ei ole ollut merkityksellinen muutos hankkeen kokonaisuuden kannalta, eikä se vaikuta sijoittamis- tai poikkeamislupien lainmukaisuuteen. Kuuleminen on toteutettu asianmukaisesti, ja valittajien väitteillä ei ole oikeudellista perustetta päätösten kumoamiselle.

3.1.5. Määräysvalta rakennuspaikkaan⁶

Poikkeamisluvan hakija A. Ahlström Kiinteistöt Oy omistaa ja hallitsee aluetta.

Oy Forcit Ab edustaa hakijaa, ja sillä on esisopimukseen perustuva määräysvalta tulevaan rakennuspaikkaan. Esisopimus on oikeudellisesti sitova sopimus, jolla osapuolet sitoutuvat myöhemmin tehtävän pääsopimuksen tekemiseen. Vaikka esisopimus korvautuu myöhemmin pääsopimuksella, se on itsessään lopullinen ja velvoittava. Esisopimus osoittaa, että osapuolet ovat päässeet neuvotteluissa niin pitkälle, että he ovat valmiita sitoutumaan tulevaan sopimukseen. Oy Forcit Ab toimii hakijan valtuuttamana tässä lupaprosessissa. Esisopimuksen mukainen kiinteistölle 609-464-10-15 sijoittuva erottamaton määräala on tarkoitus muodostaa omaksi kiinteistöksen rakentamisluvan (toteuttamisen edellytykset) hakemiseen mennessä.

Koska kyseessä on kiinteistön luovutukseen tähtäävä sopimus, esisopimus on tehty vaaditussa kirjallisessa muodossa. Näin ollen Oy Forcit Ab:lla on esisopimuksen nojalla sellainen määräysvalta rakennuspaikkaan, joka täyttää rakentamislain 57 §:n edellytykset poikkeamislupaa varten. Rakennuslupavaiheessa määräysvalta osoitetaan lopullisesti pääsopimuksen ja rekisteröinnin kautta.

Rakentamislain 57 §:ssä ei edellytetä, että hakijalla olisi jo poikkeamislupavaiheessa lopullinen hallintaoikeus rakennuspaikkaan. Tässä tapauksessa Oy Forcit Ab:lla on rakennuspaikan omistajan kanssa esisopimus, joka osoittaa, että hallintaoikeus on järjestetty lupamenettelyyn nähden vakiintuneella tavalla. Esisopimus toimii sitoumuksena, jolla osapuolet varmistavat hankkeen

⁶ Valitukset 2 ja 3

toteuttamisedellytykset, vaikka kaikkia lopullisia sopimuskohtia ei olisi vielä ratkaistu. Esisopimuksen mukainen määräala on tarkoitus erottaa omaksi kiinteistökseen ennen rakentamisluvan hakemista, jolloin toteuttamisedellytykset täyttyvät rakentamislupavaiheessa.

Hankkeen alkuvaiheessa Oy Forcit Ab toimii päätoteuttajana, ja rakennuspaikka siirtyy sen hallintaan hankkeen edetessä. Tämä menettely on tavanomainen erityisesti suurissa teollisissa investoinneissa, joissa maankäytön järjestelyt etenevät vaiheittain. Esisopimus antaa riittävän oikeudellisen perustan poikkeamislupaharkinnalle, eikä valittajien väitteillä ole vaikutusta lupapäätöksen lainmukaisuuteen.

Yhteenvedona voidaan todeta, että rakennuspaikan hallintaoikeus on järjestetty asianmukaisesti poikkeamislupavaiheeseen nähden, ja lopullinen omistusjärjestely toteutetaan ennen rakentamisluvan hakemista. Valittajien esittämät epäilyt hallintaoikeuden puutteesta eivät muodosta perustetta poikkeamisluvan epäämiselle tai poikkeamislupapäätöksen kumoamiselle.

3.1.6. Suojaetäisyydet⁷

Hankkeen aineiston ollessa pääosin salassa pidettävää, on kaikille hallinnollisessa menettelyssä asianosaisille osoitettu mahdollisuus kuulutusaikana tulla sovitusti tutustumaan hankkeen aineistoon Porin kaupungin rakennusvalvonnan tiloissa osoitteessa Valtakatu 11, 28100 Pori (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999, 10-11 § ja 24 §). Aineistoihin (sis. asemapiirros, laitosjulkisivut ja vaikutusaluekartta) kävi tutustumassa 19 henkilöä, jotka olivat rakennusvalvonnan toimesta asianosaisiksi varmistettuja henkilöitä. Kuulutusaajan puitteissa hankkeesta saatiin kuusitoista (16) kappaletta muistutuksia. Kuuleminen asiassa on näin ollen ollut lain ja hyvän hallintotavan mukaista. Vaikutusaluekartat ovat päätöksen liitteenä, joihin perustuen turvaetäisyydet ovat hyvin perusteltuja.

Tuotantolaitoksen turvallisuuden, onnettomuusriskien ehkäisemisen sekä suojatäisyyksien varmistaminen kuuluu Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) toimivaltaan. Tukes arvioi nämä seikat sijoittamisluvasta ja poikkeamisluvasta erillisessä kemikaaliturvallisuuslupaprosessissa ja

⁷ Valitukset 1, 2 ja 3

antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä suojaetäisyyksien ja laitoksen turvallisuuden toteuttamisesta.

TNT-tuotantolaitosta koskevassa valituksessa on esitetty, että hankkeen lupamenettely olisi ristiriidassa useiden kansallisten säädösten kanssa, kuten kemikaaliturvallisuuslain, pelastuslain ja erilaisten valtioneuvoston asetusten (esim. VNa 1101/2015), jotka koskevat vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyä, varastointia ja valvontaa. Valittajien mukaan poikkeamisluvan myöntäminen ei huomioi riittävästi turvallisuusvaatimuksia ja suojaetäisyyksiä.

Tällaiset väitteet eivät kuitenkaan ota huomioon eri lupamenettelyjen roolia ja erillisyyttä. TNT-tuotantolaitoksen turvallisuuteen, onnettomuusriskien hallintaan ja suojaetäisyyksiin liittyvät kysymykset kuuluvat ensisijaisesti kemikaaliturvallisuuslainsäädännön ja räjähdeturvallisuussäätelyn piiriin. Hankkeelle tullaan hakemaan kemikaaliturvallisuuslain mukainen lupa, jonka yhteydessä arvioidaan yksityiskohtaisesti laitoksen tekniset ratkaisut, ympäristövaikutukset ja turvallisuustoimenpiteet. Korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan KHO 2018:10 todennut, että eri lupamenettelyt ovat itsenäisiä, eikä yhden menettelyn sisältövaatimuksia voida käyttää toisen menettelyn arviointiperusteena.

Valittajien viittaukset kemikaaliturvallisuuslain 18 ja 20 §:ään eivät ole relevantteja poikkeamislupaharkinnassa. Kyseiset lainkohdat koskevat kemikaaliturvallisuusluvan myöntämisedellytyksiä, eivätkä ne edellytä kaavan olemassaoloa. Myös valittajat ovat todenneet, ettei kaavoitus ole näiden säännösten mukaan pakollinen. Kemikaaliturvallisuuslupamenettelyssä arvioidaan muun muassa laitoksen sijainti suhteessa asutukseen ja muihin herkkiin kohteisiin, ja tarvittavat suojaetäisyydet määritellään valtioneuvoston asetusten mukaisesti.

Suojaetäisyyksien osalta valittajat ovat esittäneet, että kaavoitus olisi ainoa tapa varmistaa niiden huomioon ottaminen tulevassa maankäytössä. Tämä ei pidä paikkaansa. Kemikaaliturvallisuuslainsäädäntö sisältää tarkat vaatimukset suojaetäisyyksistä, ja niiden toteutumista valvotaan viranomaistarkastuksin. TNT-tuotantolaitoksen suunnittelussa on huomioitu etäisyydet asuinrakennuksiin, vapaa-ajan asuntoihin ja suojelualueisiin. Lisäksi suoja-alueet on turvattu maanomistajien kanssa tehdyillä sopimuksilla, jotka estävät uuden rakentamisen alueelle.

Valittajat ovat myös viitanneet Seveso III -direktiivin 13 artiklaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava riittävät etäisyydet vaarallisten laitosten ja esimerkiksi asutuksen välillä. Suomessa

nämä vaatimukset toteutuvat kemikaaliturvallisuuslain ja siihen liittyvien asetusten kautta. Direktiivi ei edellytä kaavoitusta, vaan jättää jäsenvaltioille harkintavaltaa sen suhteen, miten tavoitteet saavutetaan.

Turvallisuusselvitys, joka laaditaan kemikaaliturvallisuuslain mukaisesti, sisältää kattavan arvioinnin laitoksen riskeistä, mukaan lukien kuljetusketjut ja mahdolliset onnettomuustilanteet. Selvitys toimitetaan Tukesille ennen toiminnan aloittamista, ja sen perusteella voidaan asettaa tarvittavat turvallisuusmääräykset. Selvityksen sisältö ei ole osa poikkeamislupaharkintaa, vaan kuuluu kemikaaliturvallisuuslupamenettelyyn.

Valittajat ovat lisäksi vedonneet pelastuslain 48 §:ään, jonka mukaan erityistä vaaraa aiheuttaville kohteille on laadittava ulkoinen pelastussuunnitelma. Tämä velvoite ei kuitenkaan liity poikkeamisluvan myöntämiseen, vaan toteutetaan hankkeen myöhemmässä vaiheessa. Porin kaupungin palotarkastaja on antanut lausunnon, jonka mukaan suunniteltu sijoituspaikka ei aiheuta estettä toiminnan sijoittamiselle. Hankkeelle tullaan laatimaan vaaditut pelastussuunnitelmat yhteistyössä viranomaisten kanssa.

Valittajat ovat myös vedonneet rakentamislain 57 §:n, ja väittäneet että se asettaisi esteen poikkeamisluvan myöntämiselle koskien asiaa. Rakentamislain 57 §:n mukaan poikkeamislupaa ei saa myöntää, jos rakentaminen aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia. Säännös ei sisällä erillistä kieltoa rakentamiselle pelkästään riskien olemassaolon perusteella, vaan edellyttää konkreettista ja vaikutuksiltaan merkittävää haittaa. Tehtaan sijoittaminen noin kilometrin etäisyydelle asutuksesta ei automaattisesti täytä tämän kieltoedellytyksen kynnystä. Lupamenettelyssä on arvioitu terveydelle ja turvallisuudelle aiheutuvat riskit. Asiassa on myös konsultoitu palotarkastajaa, ja Tukesia. Riskit voidaan hallita asianmukaisilla teknisillä ja toiminnallisilla ratkaisuilla, eikä rakentamislain 57 §:n aseta estettä poikkeamisluvan myöntämiselle.

Yhteenvetona voidaan todeta, että TNT-tuotantolaitoksen sijoittaminen ei ole ristiriidassa kemikaaliturvallisuuslain, pelastuslain tai niihin liittyvien asetusten kanssa. Turvallisuus- ja suojaetäisyyskysymykset ratkaistaan asianmukaisesti kemikaaliturvallisuuslupamenettelyssä, eikä niiden arviointi kuulu poikkeamislupaharkintaan. Kaavoitus ei ole edellytys näiden vaatimusten täyttämiseksi, eikä valittajien esittämällä väitteillä ole oikeudellista perustetta.

3.1.7. YVA-menettely⁸

Varsinais-Suomen ELY-keskus on toimivaltainen viranomainen arvioimaan YVA-menettelyn tarpeen. ELY-keskus on päätöksellään 28.2.2025 todennut, ettei YVA-menettelyä sovelleta kyseiseen hankkeeseen, päätös on saanut lainvoiman. Päätös vastaa YVA lain 36 § Maanpuolustusta ja siviilivalmiutta koskevia erityissäännöksiä. Porin kaupungin Elinvoima- ja ympäristölautakunnan tehtävänä ei ole kyseenalaistaa muun viranomaisen päätöksen laillisuutta. Porin kaupungin näkemyksen mukaan Varsinais-Suomen ELY-keskus on noudattanut YVA lain säädöksiä ja antanut lainmukaisen päätöksen asiaan.

TNT-tuotantolaitoshankkeen osalta on esitetty väitteitä siitä, että hankkeeseen olisi tullut soveltaa ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettelyä) YVA-lain mukaisesti. Valittajien mukaan menettelyä ei olisi saanut jättää soveltamatta YVA-lain 36 §:n perusteella, koska hankkeen tarkoitus ei heidän näkemyksensä mukaan rajoitu yksinomaan puolustukseen tai siviilivalmiuteen. Lisäksi on kritisoitu päätöksenteon perustuvan keskeneräisiin selvityksiin ja vaadittu asian palauttamista ELY-keskukselle.

YVA-lain mukaan TNT-tuotantolaitoshanke kuuluu lähtökohtaisesti arviointimenettelyn piiriin. Kuitenkin lain 36 §:ssä säädetään poikkeuksesta, jonka nojalla toimivaltainen viranomainen voi hankkeesta vastaavan esityksestä päättää, ettei arviointimenettelyä sovelleta, mikäli hanke liittyy yksinomaan puolustukseen tai siviilivalmiuteen ja arviointimenettelyn toteuttaminen vaarantaisi hankkeen tarkoituksen. Varsinais-Suomen ELY-keskus on 28.2.2025 tehnyt tällaisen päätöksen, joka on julkisuuslain nojalla salassa pidettävä.

YVA-lain 37 §:n mukaan valitusoikeus tällaisesta päätöksestä on rajattu vain hankkeesta vastaavalle taholle. Muiden osapuolten valitusoikeus koskee vain YVA-lain 13 §:n mukaista päätöstä, jossa arvioidaan, onko menettely tarpeen. Lain esitoissa on selkeästi todettu, että 36 §:n mukaisesta päätöksestä voi valittaa vain hankkeesta vastaava, mikäli hänen esityksensä on hylätty. Muilla tahoilla ei ole oikeutta hakea muutosta tähän päätökseen.

⁸ Valitukset 1, 2, 3 ja 4

Aiemman YVA-lain (468/1994) aikana vastaavanlaiseen päätökseen ei saanut hakea muutosta lainkaan. Nykyisessä laissa on tästä poikettu, mutta valitusoikeus on edelleen rajattu vain hankkeesta vastaavalle. Näin ollen valitukset, jotka koskevat 36 §:n soveltamista tai asian palauttamista ELY-keskukselle, on jätettävä tutkimatta tai hylättävä.

YVA-lain 36 §:n taustalla on EU:n YVA-direktiivin 1 artiklan 3 kohta, joka sallii jäsenvaltioiden kansallisesti päättää olla soveltamatta direktiiviä puolustukseen tai siviilivalmiuteen liittyviin hankkeisiin, jos arviointimenettely vaarantaisi niiden tarkoituksen. Direktiivin ja lain tavoitteena on suojata luottamuksellisia tietoja, joiden paljastuminen voisi aiheuttaa haittaa kansalliselle turvallisuudelle.

TNT-tuotantolaitoshankkeen tarkoituksena on turvata puolustusteollisuuden huoltovarmuus, ja hanke on suunniteltu puolustussektorin tarpeiden pohjalta. Arviointimenettelyn soveltaminen voisi vaarantaa hankkeen toteutuksen ja johtaa luottamuksellisten tietojen paljastumiseen. Puolustusministeriö on lausunnossaan todennut, että hanke liittyy olennaisesti puolustukseen ja sisältää merkittäviä salassapidon intressejä. Ministeriön mukaan TNT on kriittinen raaka-aine ampumatarviketuotannossa, ja kotimaisen tuotannon varmistaminen on tärkeää sekä Suomen että Euroopan puolustuskyvyn kannalta.

Näiden seikkojen perusteella voidaan todeta, että YVA-lain 36 §:n soveltaminen hankkeeseen on ollut perusteltua. Päätös on tehty asianmukaisesti hankkeesta vastaavan esityksen ja puolustusviranomaisten lausuntojen pohjalta. Valittajien väitteet päätöksen puutteellisista selvityksistä eivät ole perusteltuja eivätkä vaikuta päätöksen lainmukaisuuteen.

3.1.8. Natura-arviointi⁹

Vaikutuksia on arvioitu lupahakemuksen yhteydessä, myös huomioiden luonnonsuojelulain 34 §, eikä merkittäviä vaikutuksia ole todettu. Luonnonsuojelulain 35 §:n mukainen Natura-arviointi ei tämän takia ole ollut tarpeen, ja ELY on vahvistanut tämän näkemyksen omassa lausunnossaan.

⁹ Valitukset 2, 3 ja 4

Oy Forcit Ab on palkannut Afry Finland Oy:n erityisasiantuntijat selvittämään, edellyttääkö tuotantolaitoksen toteuttaminen erillistä luonnonsuojelulain (9/2023) 35 §:n mukaista Natura-arviointia. Selvityksen perusteella suunniteltu tuotantolaitos sijoittuu lähimmillään noin kilometrin etäisyydelle Poosjärven Natura 2000-kohteesta, eikä hankkeella katsota olevan Poosjärven Natura 2000-alueen suojeluperusteisiin kohdistuvia merkittäviä heikentäviä vaikutuksia. Luonnonsuojelulain 35 §:n mukainen Natura arviointi ei selvityksen perusteella ole tarpeellinen.

TNT-tuotantolaitoksen poikkeamislupaa koskevassa valituksessa on esitetty, että hankkeen yhteydessä olisi laiminlyöty Natura 2000 -alueisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi, ja että poikkeamislupapäätös olisi tehty ilman luonnonsuojelulain (9/2023) edellyttämää menettelyä. Valittajat viittaavat erityisesti lain 35 ja 39 §:iin, jotka säätelevät Natura-arvioinnin tarvetta ja sen vaikutusta lupapäätöksiin.

Luonnonsuojelulain mukaan Natura-arviointi on tehtävä, mikäli hanke todennäköisesti heikentää merkittävästi Natura-alueen suojeluperusteita – joko yksinään tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa. Arvioinnin tarkoituksena on selvittää, vaikuttaako suunniteltu toiminta alueen suojelutavoitteisiin. Mikäli arvioinnissa todetaan merkittäviä haitallisia vaikutuksia, viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen.

Tässä tapauksessa Afry Finland Oy on laatinut selvityksen, jossa on arvioitu Natura-arvioinnin tarpeellisuutta TNT-tuotantolaitoshankkeen osalta. Selvitys on toimitettu Porin kaupungille osana sijoittamislupahakemusta. Tarkastelun kohteena on ollut Poosjärven Natura-alue (FI0200034), joka sijaitsee lähimmillään noin 940 metrin päässä suunnitellusta hankealueesta. Muita Natura-kohteita ei ole todettu sijaitsevan vaikutusalueella.

Poosjärvi on luokiteltu erityissuojelualueeksi lintudirektiivin perusteella, ja sen suojeluarvot liittyvät nimenomaan lintulajeihin. Selvityksessä on arvioitu, että hanke ei vaikuta suoraan lintujen elinympäristöihin, eikä sen toteuttaminen aiheuta merkittäviä häiriöitä suojeluperusteisiin. Mahdolliset vaikutusmekanismit, kuten melu, hulevedet tai ilmansaasteet, on tunnistettu ja niiden hallintaan on suunniteltu lieventäviä toimenpiteitä. Lisäksi alueella ei ole tiedossa muita suuria hankkeita, joiden yhteisvaikutukset olisivat merkittäviä.

Selvityksen johtopäätös on, että varsinaista Natura-arviointia ei ole tarpeen laatia, koska hanke ei todennäköisesti heikennä Poosjärven Natura-alueen suojeluarvoja. Tämä arvio perustuu sekä

etäisyyteen että vaikutusmekanismien rajallisuuteen. Hankkeen suunnittelussa on lisäksi huomioitu mahdollisuus ajoittaa melua aiheuttavat työvaiheet lintujen pesimäkauden ulkopuolelle. Vuoden 2025 aikana toteutettavat luontoselvitykset tukevat ympäristövaikutusten hallintaa.

Varsinais-Suomen ELY-keskus on antanut lausunnon, jossa se pitää Afryn laatimaa selvitystä asianmukaisena ja riittävänä. ELY-keskus yhtyy arvioon, ettei hankkeella ole Natura-alueen suojeluperusteisiin kohdistuvia merkittäviä vaikutuksia, eikä se edellytä luonnonsuojelulain mukaisen Natura-arvioinnin laatimista.

Näin ollen valittajien väitteet Natura-menettelyn laiminlyönnistä ovat perusteettomia. Porin kaupungilla ei ole ollut oikeudellista estettä myöntää sijoittamis- ja poikkeamislupaa, eikä luonnonsuojelulain 39 §:n mukainen kiello ole tullut sovellettavaksi. Hankkeen vaikutukset on arvioitu asianmukaisesti, ja ne eivät muodosta estettä sen toteuttamiselle Natura 2000 -alueiden näkökulmasta.

3.1.9. SEVESO III – direktiivin soveltaminen¹⁰

Huomionarvoista on, että SEVESO III -direktiivi on implementoitu Suomen kansalliseen lainsäädäntöön, ja tämän vuoksi oikeudellisessa arvioinnissa riittää lähtökohtaisesti kansallisen sääntelyn soveltaminen. Rakentamislaki on tullut voimaan SEVESO III – direktiivin voimaantulon jälkeen. SEVESO III – direktiivi on huomioitu hankkeen suunnittelussa, eivätkä sen artiklat aseta velvollisuutta kaavan laatimiseen.

TNT-tuotantolaitoksen sijoittamista koskevassa keskustelussa on viitattu Euroopan unionin Seveso III -direktiiviin (2012/18/EU), erityisesti sen 13 ja 15 artikloihin, joiden katsotaan liittyvän maankäytön suunnitteluun ja yleisön osallistumiseen. Valittajien mukaan direktiivi edellyttäisi kaavan laatimista ennen laitoksen sijoittamista. Tämä tulkinta ei kuitenkaan vastaa direktiivin sisältöä eikä sen soveltamiskäytäntöä.

¹⁰ Valitukset 2, 3 ja 4

Direktiivin 13 artikla korostaa, että jäsenvaltioiden on otettava huomioon suuronnettomuuksien ehkäisy ja niiden vaikutusten rajoittaminen maankäytön suunnittelussa tai muissa soveltuissa toimintatavoissa. Tavoitteena on varmistaa riittävät etäisyydet vaarallisten laitosten ja esimerkiksi asuinalueiden tai luonnonsuojelukohteiden välillä. Direktiivi ei kuitenkaan määrää, että nämä tavoitteet olisi toteutettava nimenomaan kaavoituksen kautta. Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisussa Land Hessen v. Franz München OHG (C-53/10) on vahvistettu, että turvallisuustekijät voidaan ottaa huomioon myös rakennuslupamenettelyssä, mikäli kaavaa ei ole laadittu. Tämä tarkoittaa, että direktiivin vaatimukset voidaan täyttää muilla hallinnollisilla menettelyillä, kuten sijoittamis-, ympäristö- tai kemikaaliturvallisuuslupien yhteydessä.

Valittajat ovat esittäneet, että kaavoitus olisi ainoa menettely, jossa direktiivin mukainen turvallisuusarviointi ja yleisön osallistuminen voidaan toteuttaa asianmukaisesti. Tämä väite ei pidä paikkaansa. Direktiivin 15 artikla velvoittaa jäsenvaltioita varmistamaan, että yleisölle annetaan mahdollisuus osallistua hankkeiden suunnitteluun ja päätöksentekoon. Suomessa tämä toteutuu erityisesti kemikaaliturvallisuuslain mukaisessa lupamenettelyssä, jossa Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) kuulee yleisöä ja voi asettaa turvallisuuteen liittyviä ehtoja ja rajoituksia. Lisäksi sijoittamislupamenettelyssä on kuultu laajasti eri tahoja, ja kuuleminen jatkuu myös ympäristölupaprosessissa.

Valittajien tulkinta, jonka mukaan Seveso-laitoksen sijoittaminen ilman asemakaavaa olisi poikkeuksellista ja vaatisi erityisiä perusteluita, ei perustu direktiivin tekstiin eikä kansalliseen lainsäädäntöön. Direktiivi ei edellytä kaavoitusta, vaan jättää jäsenvaltioille harkintavaltaa sen suhteen, miten tavoitteet saavutetaan. Suomessa direktiivin vaatimukset on sisällytetty muun muassa kemikaaliturvallisuuslakiin, eikä kaavoitus ole ainoa tai välttämätön keino niiden toteuttamiseksi.

Valittajat ovat viitanneet ympäristöministeriön ohjeisiin (esim. YM4/501/2015), joiden mukaan Seveso-laitosten sijoittaminen tapahtuisi pääsääntöisesti asemakaavan pohjalta. Ohjeet eivät kuitenkaan sisällä velvoittavaa sääntelyä, eivätkä ne muodosta oikeudellista estettä sijoittamisluvan myöntämiselle. Lisäksi on huomattava, että ohjeet ovat osin vanhentuneita ja niiden painoarvo on vähäinen nykyisen rakentamislain ja direktiivin täytäntöönpanon näkökulmasta.

Yhteenvedona voidaan todeta, että Seveso III -direktiivi ei edellytä kaavan laatimista TNT-tuotantolaitoksen sijoittamiseksi. Direktiivin tavoitteet voidaan toteuttaa sijoittamis-,

kemikaaliturvallisuus- ja ympäristölupamenettelyissä, joissa turvallisuuskysymykset ja yleisön osallistuminen otetaan asianmukaisesti huomioon. Kaavoitus ei ole direktiivin mukainen edellytys, eikä sen puuttuminen muodosta estettä poikkeamisluvan myöntämiselle.

3.1.10. Viherkäytävä H ja ekologinen yhteys¹¹

Valituksessa on nostettu esiin huoli siitä, että suunniteltu TNT-tuotantolaitos sijoittuisi Satakunnan viherrakenneselvityksessä (2021) tunnistetulle ekologiselle viherkäytävälle. Kyseinen käytävä toimii eläinlajien liikkumisreitteinä ja yhdistää suojelualueita toisiinsa. Valittajien mukaan hanke aiheuttaisi katkoksen viherrakenteeseen, eikä tätä vaikutusta olisi arvioitu riittävästi sijoittamispäätöstä tehtäessä.

Hankkeen suunnittelussa on kuitenkin otettu huomioon viherrakenteen säilyminen ja vaikutukset ympäröivään luontoon. Oy Forcit Ab on sitoutunut toteuttamaan kaikki tarvittavat luonto- ja ympäristöselvitykset, jotka kattavat muun muassa kasvillisuuden, eläimistön ja suojelukohteet. Näiden selvitysten tulokset voidaan hyödyntää esimerkiksi ympäristölupamenettelyssä, jossa arvioidaan hankkeen vaikutuksia tarkemmin ja asetetaan tarvittaessa lieventäviä toimenpiteitä.

Suunniteltu tuotantolaitos ei sijoitu pohjavesialueelle, eikä sen toiminnalla ole vaikutuksia pohjaveden laatuun tai määrään. Laitoksen läheisyydessä sijaitseva Kalviikin kallioalue, joka on geologisesti arvokas, on huomioitu sijoittelussa siten, että rakennuksia tai tiestöä ei sijoiteta sen päälle. Näin ollen alueen erityispiirteet säilyvät, eikä hanke aiheuta merkittävää ekologista katkoa.

Vaikka hanke sijoittuu viherrakenneselvityksessä tunnistetulle alueelle, sen vaikutus ei ole sellainen, että se estäisi eläinlajien liikkumista tai katkaisisi ekologisia yhteyksiä kokonaan. Esimerkiksi liito-oravan tarvitsemat puustoiset yhteydet säilyvät. Alueella on lajitietokeskuksen mukaan havaittu euroopanmajava, mutta havainnot on karkeistettu eikä niitä ole varmistettu.

Luonnonsuojelullisten näkökohtien huomioon ottaminen on tärkeää, mutta edellyttää luotettavaa ja ajantasaista tietoa. Tässä tapauksessa Suomen lajitietokeskukseen on merkitty havaintoja

¹¹ Valitukset 2, 3 ja 4

majavasta alueella, joka liittyy lupahankkeeseen, päätöksenteon jälkeen. Porin kaupungin rakennusvalvonta on kuitenkin tarkastellut näiden havaintojen paikkansapitävyyttä maastokartoitusten yhteydessä.

Maastotarkastusten perusteella Porin kaupunki ei ole havainnut merkkejä, jotka viittaisivat majavien esiintymiseen. Lisäksi Porin kaupunki on ottanut havainnekuvia suoraan lajitietoon merkityltä alueelta, ja kuvamateriaali osoittaa, että maasto poikkeaa selvästi siitä, mitä lajitietokeskukseen ladatuissa kuvissa esitetään. Tämä herättää perusteltua epäilyä alkuperäisten havaintojen ajantasaisuudesta ja oikeellisuudesta. Tulee kuitenkin huomioida, että hanke ei vaaranna majavien pesintää, koska alueella ei ole majavien pesimiseen soveltuvaa maastoa. Alueella voi esiintyä siirtyviä majavia.

Lupaviranomaisen velvollisuus on arvioida esitetyn aineiston luotettavuutta ja merkityksellisyyttä suhteessa päätöksenteon kohteena olevaan hankkeeseen. Kun asiantuntija-arvioiden ja paikan päällä tehtyjen havaintojen perusteella ei ole löydetty viitteitä majavien esiintymisestä, ei ole perusteltua syytä katsoa, että hanke aiheuttaisi suojelullista haittaa kyseiselle lajille.

Tämän vuoksi majavahavaintoihin perustuva valitusperuste ei muodosta riittävää oikeudellista perustetta lupapäätöksen kumoamiselle tai muuttamiselle. Valituksessa esitetty väite ei täytä hallintoprosessilain 15 §:n vaatimuksia yksilöidyistä ja todennettavista perusteista, eikä se osoita päätöksen lainvastaisuutta.

Suomen lajitietokeskuksen tietojen mukaan hankealueelta tai sen välittömästä läheisyydestä ei ole kirjattu havaintoja liito-oravista viimeisen kahden vuosikymmenen aikana, ja 'euroopanmajavasta' ainoa havainto kahden vuosikymmenen ajalta ovat nämä havainnot 27.6.2025 jotka on karkeistettu ja jotka ovat vahvistamattomia.

Saukkoselvityksen yhteydessä 19.2.2025 on dokumentoitu ilveksen lumijälkiä alueella. Vaikka ilves on suojeltu laji, sen elinpiiri on laaja ja se kykenee liikkumaan laajojen alueiden välillä. Hankkeen kokoluokka ja sijainti eivät ole sellaisia, että ne merkittävästi heikentäisivät ilveksen elinolosuhteita tai katkaisisivat sen kannalta olennaisia ekologisia yhteyksiä. Selvitysten perusteella ei ole ilmennyt vaikutuksia, jotka edellyttäisivät lisätoimenpiteitä tai muodostaisivat esteen luvan myöntämiselle.

Lisäksi hanke sijoittuu metsätalouskäytössä olevalle kangasmaalle, jolla ei ole erityisiä luontoarvoja. Rakentamisen vaikutuksia voidaan lieventää muun muassa hulevesien hallinnalla, melua

aiheuttavien työvaiheiden ajoittamisella lintujen pesimäkauden ulkopuolelle sekä muilla ympäristönsuojelullisilla toimenpiteillä. Näin varmistetaan, että hankkeen toteutus ei aiheuta kohtuutonta haittaa alueen luonnolle.

On myös huomattava, että Satakunnan voimassa olevassa maakuntakaavassa ei ole viherkäytävää koskevia kaavamerkintöjä. Viherrakenneselvitys on laadittu maakuntakaavan uudistamisen taustaineistoksi, eikä se ole oikeudellisesti sitova. Selvityksen luonne on strateginen ja yleispiirteinen, eikä sen perusteella voida katsoa, että sijoittamispäätös olisi lainvastainen. Uudistettu maakuntakaava, johon viherrakenneselvitys mahdollisesti vaikuttaa, on arvioitu valmistuvaksi vasta vuosina 2026–2027.

Valittajien esittämä väite luonnonsuojelulain 83 §:n soveltumisesta ei ole relevantti poikkeamislupaharkinnan kannalta. Kyseinen säännös koskee ELY-keskuksen toimivaltaa myöntää poikkeus eliölajien suojelua koskevista kielloista, kuten rauhoitettujen lajien häiritsemisestä tai elinympäristön muuttamisesta. Tarkasteltavassa hankkeessa ei ole tarvetta tällaiselle poikkeukselle, eikä luonnonsuojelulain 83 § siten muodosta estettä poikkeamisluvan myöntämiselle.

Yhteenvetona voidaan todeta, että TNT-tuotantolaitoksen sijoittaminen ei aiheuta merkittävää haittaa alueen ekologisille yhteyksille. Hankkeen vaikutukset on arvioitu asianmukaisesti, ja niitä voidaan hallita ja lieventää eri lupamenettelyjen kautta. Viherrakenneselvityksen sisältö ei muodosta estettä poikkeamisluvan myöntämiselle, eikä valittajien esittämillä väitteillä ole oikeudellista perustetta poikkeamislupapäätöksen kumoamiseksi. Hanke edellyttää myös kaupungin luvista erillisen ympäristöluvan.

3.1.11. Ympäristövaikutusten arviointi ja lupamenettelyjen erillisyy¹²

Valituksessa on esitetty väite, jonka mukaan hankkeen ympäristövaikutuksia ei olisi arvioitu kokonaisuutena, vaan ne olisi hajautettu eri lupamenettelyihin. Tällainen väite ei kuitenkaan vastaa voimassa olevan lainsäädännön periaatteita eikä sijoittamis- ja poikkeamislupien arviointikehystä.

¹² Valitukset 1, 2, 3 ja 4

Suomessa lupamenettelyt perustuvat niin sanottuun konkurrenssiperiaatteeseen, jonka mukaan eri luvat ovat rinnakkaisia ja ne voidaan käsitellä vapaassa aikajärjestyksessä. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi rakentamislupa, ympäristölupa ja kemikaaliturvallisuushenke ovat toisistaan riippumattomia menettelyjä, joilla on omat tavoitteensa ja arviointikriteerinsä.

Toiminnan harjoittajan vastuulla on varmistaa, että kaikki tarvittavat luvat on hankittu ennen toiminnan aloittamista. Vain poikkeustapauksissa lupien välillä voi olla edellytyssuhde, jolloin yhden luvan myöntäminen edellyttää toisen luvan olemassaoloa.

Valittajat ovat viitanneet muun muassa ympäristöministeriön ohjeisiin sekä ympäristönsuojelulain varovaisuus- ja ennaltavaraautumisvelvoitteisiin (Ympäristönsuojelulaki 15 §). Heidän mukaansa kokonaisarviointi olisi puutteellinen. Mainitut säädökset eivät kuitenkaan edellytä sellaista keskitettyä arviointia, jota ei olisi tehty tai joka kuuluisi nimenomaan sijoittamislupamenettelyyn. Hankkeen vaikutuksia arvioidaan asianmukaisesti eri lupaprosessien yhteydessä, ja kokonaisarviointi muodostuu näiden menettelyjen kautta.

Ympäristövaikutusten arviointi ei ole yksittäisen luvan vastuulla, vaan se jakautuu eri viranomaisten ja menettelyjen kesken. Esimerkiksi kemikaaliturvallisuushenkelupamenettelyssä arvioidaan laitoksen tekniset ratkaisut, riskienhallinta ja vaikutukset ympäristöön, kun taas ympäristölupamenettelyssä keskitytään muun muassa päästöihin, meluun ja vesienhallintaan. Poikkeamislupamenettelyssä arvioidaan hankkeen rakennusjärjestyksestä poikkeavuus, sekä soveltuvuus alueelle, maankäytön näkökulmasta.

Yhteenvedon voidaan todeta, että väite ympäristövaikutusten "pilkkomisesta" ei ole perusteltu eikä sillä ole vaikutusta poikkeamisluvan lainmukaisuuden arviointiin. Lupamenettelyt on toteutettu säädösten mukaisesti, ja hankkeen kokonaisvaikutukset tulevat asianmukaisesti arvioiduiksi eri vaiheissa. Rakentamislain 57 §:n mukaiset poikkeamisen edellytykset täyttyvät. Poikkeamislupaharkinnassa on arvioitu hankkeen vaikutukset kaavoitukseen, alueiden käytön järjestämiseen sekä ympäristöön. Arvioinnissa ei ole ilmennyt sellaisia vaikutuksia, jotka estäisivät luvan myöntämisen lainkohdan perusteella. Rakentamislain 57 §:ssä säädetyt rajoitukset, kuten merkittävien haitallisten vaikutusten syntyminen tai luonnonsuojelun tavoitteiden vaarantuminen, on otettu huomioon lupamenettelyssä. Lisäksi ympäristöön liittyvät yksityiskohtaiset vaikutukset, kuten päästöt ja riskienhallinta, käsitellään erillisessä ympäristölupamenettelyssä, jossa

toiminnanharjoittajalle asetetaan tarvittavat velvoitteet vaikutusten hallitsemiseksi. Näin ollen rakentamislain 57 § ei muodosta estettä poikkeamisluvan myöntämiselle.

3.1.12. Luonto- ja virkistyskohteet¹³

Valituksessa on esitetty, että TNT-tuotantolaitoshanke sijoittuisi Satakunnan maakuntakaavassa virkistyskäyttöön osoitetulle Kalviinkallion alueelle, joka on merkitty ge2-alueena. Tämän perusteella hankkeen on väitetty olevan ristiriidassa maakuntakaavan tavoitteiden kanssa. Tarkempi tarkastelu osoittaa kuitenkin, että väite ei pidä paikkaansa.

Hankkeen suunniteltu sijoituspaikka sijaitsee niin sanotulla valkoisella alueella, jolle ei ole osoitettu erityistä maankäyttömerkintää maakuntakaavassa. Vaikka Kalviinkallion ge2-alue sijaitsee hankealueen läheisyydessä, itse rakentaminen ei ulotu kyseiselle virkistysalueelle. Alueen luontoarvot ja maisemallinen erityispiirre on huomioitu suunnittelussa, eikä hankkeella ole vaikutusta kallioalueen säilymiseen. Rakennuksia tai infrastruktuuria ei sijoiteta suojavyöhykkeelle, ja alue jää koskemattomaksi.

Varsinais-Suomen ELY-keskus on antanut lausunnon 28.2.2025, jossa se toteaa, ettei hankkeelle ole maakuntakaavan toteuttamisen kannalta estettä. Tämä vahvistaa sen, että hanke on yhteensopiva alueen suunnitteluperiaatteiden kanssa, eikä se vaaranna maakuntakaavan tavoitteita.

Valittajat ovat lisäksi viitanneet muihin ympäristöllisesti merkittäviin kohteisiin, kuten Suomen Luonnonperintösäätiön omistamaan Tapiola-alueeseen ja Riskosuonkallioiden valtakunnallisesti arvokkaaseen kallioalueeseen. Tapiola-alue sijaitsee yli kilometrin päässä suunnitellusta tuotantolaitoksesta, ja Riskosuonkalliot lähes kuuden kilometrin etäisyydellä. Hankkeella ei ole suoraa vaikutusta näihin alueisiin.

Valittajien esiin nostamat huolenaiheet maisemallisista ja ekologisista vaikutuksista, kuten yhteyden katkeamisesta Noormarkun taajaman ja Poosjärven Natura-alueen välillä, on huomioitu lupamenettelyssä. Hankkeen vaikutuksia maisemaan, luonnon monimuotoisuuteen ja

¹³ Valitukset 2, 3 ja 4

virkestyskäyttöön on arvioitu osana sijoittamis- ja poikkeamislupaharkintaa sekä viranomaislausuntojen pohjalta. Lupamenettelyssä on kuultu asianmukaisesti eri viranomaisia, kuten ELY-keskusta ja ympäristöviranomaisia, eikä arvioinneissa ole ilmennyt sellaista vaikutusta, joka merkittävästi heikentäisi Natura-alueen suojelutavoitteita. Natura 2000 -verkoston suojeluperusteiden osalta on varmistettu, ettei hanke aiheuta merkittäviä heikentäviä vaikutuksia alueen luontotyypeille tai suojelulajeille, eikä Natura-arvioinnin edellytyksiä ole täyttynyt. Lisäksi alueen virkestyskäyttö ja maisemallinen arvo on otettu huomioon, eikä hanke estä alueen käyttöä tai ekologista yhteyttä tavalla, joka muodostaisi esteen luvan myöntämiselle. Vaikutuksia ympäristöön käsitellään myös vielä erikseen ympäristölupamenettelyssä.

Yhteenvetona voidaan todeta, että TNT-tuotantolaitoshanke ei ole ristiriidassa maakuntakaavan kanssa. Rakentaminen ei kohdistu virkestyskäyttöön osoitetulle alueelle, eikä se vaaranna lähialueiden luontoarvoja. Hankkeen suunnittelu on toteutettu maakuntakaavan periaatteet huomioon ottaen, ja viranomaislausunnot tukevat sen toteuttamiskelpoisuutta.

3.1.13. Vaihtoehtoiset sijoituspaikat¹⁴

Vaihtoehtojen olemassaolo ei estä poikkeamislupapäätöksen tekemistä, jos valittu sijainti täyttää lain edellytykset. Valinta on tehty laajan kokonaisharkinnan perusteella.

Luontovaikutuksiin sekä luonnonsuojelulain 83 §:n mukaisen poikkeamisen tarpeeseen on otettu tarkemmin kantaa tämän vastineen muissa osioissa.

3.1.14. Rakentamislupa¹⁵

Valituksissa on esitetty väitteitä, jotka koskevat rakentamisluvan myöntämistä sekä rakennustöiden aloittamista ennen sijoittamis- ja poikkeamislupapäätösten lainvoimaisuutta. Näillä väitteillä ei kuitenkaan ole merkitystä nyt käsiteltävien lupapäätösten lainmukaisuuden arvioinnissa.

¹⁴ Valitukset 1, 2, 3 ja 4

¹⁵ Valitukset 2 ja 3

Rakentamislupa, eli toteuttamislupa, on erillinen hallinnollinen menettely, joka käsitellään vasta myöhemmässä vaiheessa, kun hankkeen sijoittaminen on ratkaistu. Rakentamislupaan liittyvät tekniset ja toteutukselliset kysymykset, kuten rakennuksen yksityiskohtainen suunnittelu, turvallisuusratkaisut ja rakennusvaiheiden aikataulutus, eivät kuulu sijoittamis- tai poikkeamislupaharkinnan piiriin. Näin ollen valittajien esittämät näkökohdat rakentamisluvan osalta eivät vaikuta nyt käsillä olevien päätösten lainmukaisuuteen.

Samoin väitteet siitä, että rakennustoimia olisi aloitettu ennen päätösten lainvoimaisuutta, eivät ole relevantteja sijoittamis- ja poikkeamislupien arvioinnissa. Lupapäätösten lainmukaisuus perustuu siihen, onko ne tehty voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti ja asianmukaisessa menettelyssä. Mahdolliset toimenpiteet ennen päätösten lainvoimaisuutta voivat liittyä esimerkiksi alueen valmisteluun tai suunnitteluun, mutta ne eivät muuta itse lupapäätösten sisältöä tai niiden oikeudellista perustaa.

Yhteenvedona voidaan todeta, että rakentamislupa ja rakennustoimien ajoitukseen liittyvät väitteet eivät muodosta perustetta sijoittamis- tai poikkeamislupapäätösten kumoamiselle. Näiden lupien lainmukaisuus arvioidaan erillään rakentamislupamenettelystä, ja valittajien esittämällä näkökohdilla ei ole vaikutusta päätösten oikeudelliseen kestävyYTEEN.

3.1.15. Päätöksen täytäntöönpano¹⁶

Valituksissa nro:t 2 ja 3 on vaadittu, että hallinto-oikeuden tulisi määrätä ettei sijoittamispäätöstä panna täytäntöön ennen kuin valitus on lainvoimaisesti ratkaistu. Porin kaupunki on tarkastellut tätä vaatimusta, eikä näe sille perusteita.

Sijoittamispäätös koskee räjähdetehtaan sijoittamista alueelle. Päätös on tehty viranomaismenettelyssä, jossa on jo arvioitu hankkeen vaikutukset. Valitus ei kohdistu päätöksen täytäntöönpanon teknisiin tai turvallisuuteen perustuviin riskeihin, eikä ole osoitettu, että täytäntöönpano aiheuttaisi peruuttamatonta vahinkoa valittajalle tai ympäristölle.

¹⁶ Valitukset 2 ja 3

Lisäksi hankkeen luonne ja aikataulu huomioon ottaen täytäntöönpanon lykkääminen voi aiheuttaa merkittävää haittaa yleiselle edulle, kuten huoltovarmuudelle ja kansalliselle turvallisuudelle. Hallintoprosessilain tarkoitus ei ole estää yhteiskunnallisesti merkittävien hankkeiden etenemistä ilman konkreettista oikeudellista perustetta.

Poikkeamislupaa haetaan hankkeelle, jonka merkittävyys kansallisen puolustuksen ja huoltovarmuuden kannalta muodostaa erityisen syyn poiketa Porin kaupungin rakennusjärjestyksessä määritellystä enimmäisrakennusoikeudesta. Hanke liittyy kansainväliseen puolustusyhteistyöhön, ja sen sijoituspaikkaa on arvioitu valtakunnallisesti ottaen huomioon ympäristövaikutusten minimointi. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on pyritty keskittämään rakentaminen riittävän suurelle ja yhtenäiselle maa-alueelle.

Rakentamislain 57 §:n mukaisesti poikkeamislupa voidaan myöntää vain erityisestä syystä. Tässä tapauksessa erityinen syy liittyy hankkeen luonteeseen, laajuuteen ja sen valtakunnalliseen merkitykseen. Poikkeaminen ei aiheuta haittaa kaavoitukselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle, eikä se vaaranna luonnonsuojelun tai rakennetun ympäristön suojelun tavoitteita.

Lisäksi poikkeamislupahakemus on käsitelty Porin kaupungin elinvoima- ja ympäristötoimialan toimialajohtajan asettamassa rakennus- ja poikkeamislupatyöryhmässä, joka on puoltanut poikkeamisluvan myöntämistä.

3.1.16. Päätösten lainmukaisuus¹⁷

Valittajat myös esittävät, että päätökset olisivat lainvastaisia. Rakentamislain 57 § kuitenkin mahdollistaa poikkeamisluvan myöntämisen myös kaavoittamattomalle alueelle, jos edellytykset täyttyvät. valituksenalainen päätös ei ole syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt lautakunta ei ole ylittänyt toimivaltaansa eikä päätös muutoinkaan ole lainvastainen. Lisäksi, YVA-lain (252/2017) 5 § ja liitteen 1 kohta 6 e edellyttävät tapauskohtaista harkintaa, jonka on tehnyt toimivaltainen viranomais (ELY-keskus). ELY keskuksen tekemä päätös on myös lainvoimainen. Porin kaupungin Elinvoima- ja ympäristölautakunnan tehtävänä ei ole kyseenalaistaa muun

¹⁷ Valitukset 1, 2 ja 3

viranomaisen päätöksen laillisuutta. Valittajat eivät ole osoittaneet, että harkinta olisi ollut virheellistä tai että viranomaisen olisi ylittänyt harkintavaltansa tai käyttänyt sitä väärin tai että päätöksentekoa olisi ohjannut muu kuin laissa säädetty harkintavalta.

Valitus ei myöskään sisällä uutta näyttöä tai sellaista oikeudellista perustetta, joka osoittaisi, että päätökset olisi tehty virheellisesti.

3.1.17. Asiakirjojen julkisuus¹⁸

Suomen lainsäädäntö perustuu viranomaistoiminnan avoimuuteen, mutta tunnistaa samalla tilanteet, joissa julkisuusperiaatteesta voidaan poiketa kansallisen turvallisuuden, huoltovarmuuden tai liikesalaisuuksien suojaamiseksi. TNT-räjähdyksineen tuotantoon liittyvä tehdashanke, jonka taustalla on Oy Forcit Ab:n ja Puolustusvoimien välinen aiesopimus, edustaa juuri tällaista tilannetta. Hankkeen luonne ja siihen liittyvät asiakirjat sisältävät tietoja, joiden julkistaminen voisi vaarantaa maanpuolustuksen etuja tai aiheuttaa taloudellista haittaa.

Julkisuuslain (621/1999) 24 §:ssä säädetään salassapitoperusteista, joista erityisesti 1 momentin 10 ja 17 kohdat ovat keskeisiä tässä yhteydessä. Ensiksi mainittu kohta koskee asiakirjoja, jotka liittyvät muun muassa puolustusvoimien varustamiseen, sijoittamiseen tai käyttöön, sekä muihin maanpuolustuksen kannalta merkityksellisiin rakenteisiin ja järjestelmiin. Salassapito perustuu niin sanottuun salassapito-olettamaan, eli asiakirjat ovat lähtökohtaisesti salassa pidettäviä, ellei ole ilmeistä, että niiden julkistaminen ei vaaranna maanpuolustuksen etua. Oikeuskäytännössä tämä on tulkittu niin, että viranomaisen harkintavalta on rajallinen ja julkisuus edellyttää kiistatonta turvallisuushaitan puuttumista.

Valittajat ovat esittäneet, että sijoittamispäätöksen aineiston salassapito rikkoo julkisuuslain 24 §:n ja 1 §:n säännöksiä sekä avoimen hallinnon periaatteita. Heidän viittauksensa kohdistuu erityisesti Forcitin ja puolustusvoimien väliseen aiesopimukseen. Kyseinen asiakirja sisältää tietoja, jotka liittyvät suoraan puolustusvalmiuteen ja huoltovarmuuden rakenteisiin. Näiden tietojen paljastuminen

¹⁸ Valitukset 2 ja 3

voisi altistaa hankkeen ulkopuoliselle vaikuttamiselle tai heikentää Suomen turvallisuutta, erityisesti nykyisessä geopolitiisessa tilanteessa, jossa hybridivaikuttamisen uhka on kasvanut.

Lisäksi julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 17 ja 20 kohdat suojaavat salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja, sekä liikesalaisuuksia. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 17 kohdan mukaan viranomaisen asiakirjat, jotka sisältävät tietoja julkisyhteisön tai lain tarkoittaman yhteisön liikesalaisuudesta, ovat salassa pidettäviä. Kyseessä on ehdoton salassapitoperuste, joka ei edellytä erillistä vahingon arviointia. Tällaiset tiedot ovat suojattuja riippumatta siitä, aiheutuisiko niiden julkiseksi tulemisesta haittaa kyseiselle toimijalle. Oy Forcit Ab:n investointisuunnitelmat, teknologiset ratkaisut ja tuotantokapasiteetti ovat liiketoiminnallisesti arkaluonteisia tietoja, joiden julkistaminen voisi aiheuttaa yhtiölle merkittävää haittaa. Yksityisen yrityksen liikesalaisuudet ovat lain mukaan ehdottomasti salassa pidettäviä, eikä salassapito edellytä erillistä vahingon osoittamista. Näin ollen myös liikesalaisuuden suojaaminen tukee asiakirjojen salassapitoa. Liikesalaisuuksien salassapito perustuu julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohtaan.

Salassapitoa tukevat myös erityislainsäädäntö ja EU-oikeus. Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista (1531/2011) mahdollistaa poikkeamisen julkisista hankintamenettelyistä, jos se on tarpeen kansallisen turvallisuuden suojelemiseksi. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 346 artikla antaa jäsenvaltioille oikeuden suojata keskeisiä turvallisuusetujaan, myös salassapidon keinoin. Näiden säädösten valossa julkisuusperiaatetta ei voida soveltaa tavalla, joka vaarantaisi valtion puolustuskyvyn tai huoltovarmuuden rakenteet.

Sijoittamis- ja poikkeamislupan asiakirjojen salassapito on toteutettu julkisuuslain mukaisesti. Asiakirjat sisältävät tietoja maanpuolustuksen kannalta merkityksellisestä kohteesta sekä puolustusvalmiuteen varautumisesta, eikä ole ilmeistä, ettei niiden julkistaminen vaarantaisi suojattavaa etua (Julkisuuslaki 24 §:n 1 momentti 10 kohta). Puolustusvoimat on päättänyt aiesopimuksen salassapidosta, ja asiakirjan sisältö ei vaikuta sijoittamis- ja poikkeamislupien lainmukaisuuden arviointiin. Myös muiden asiakirjojen osalta salassapitoratkaisut perustuvat lakiin, eikä valittajien esittämillä väitteillä ole vaikutusta valitusten käsittelyyn.

Yhteenvetona voidaan todeta, että TNT-tuotantolaitoshanketta koskevien asiakirjojen salassapito on oikeudellisesti perusteltua. Se suojaaa sekä kansallisia turvallisuusetuja että yrityksen liiketoiminnallisia intressejä, ja se nojaa selkeästi voimassa olevaan lainsäädäntöön ja kansainvälisiin velvoitteisiin. Salassapito ei ole poikkeus avoimuudesta ilman syytä, vaan harkittu

toimenpide tilanteessa, jossa julkisuus voisi aiheuttaa konkreettista haittaa Suomen puolustuskyvyille ja huoltovarmuudelle. Myös muut viranomaiset kuten ELY ovat tunnistaneet, että asia koskee puolustusturvallisuutta.

3.1.18. Hankkeen edistämisen perustelut¹⁹

Hanke tukee kansallista huoltovarmuutta ja puolustusteollisuuden kehittämistä.

Oy Forcit Ab:n suunnittelema TNT-räjähdyssainetehdas edustaa merkittävää kansallista investointia, jonka tavoitteena on vahvistaa Suomen puolustusvalmiutta ja turvata kriittisten materiaalien saatavuus. Hanke tukee huoltovarmuuden strategisia tavoitteita ja vastaa muuttuneen kansainvälisen turvallisuusympäristön asettamiin vaatimuksiin. Puolustusministeri Antti Häkkinen on todennut, että kyseessä on Suomelle keskeinen huoltovarmuushanke, jonka avulla varmistetaan kotimainen kyky valmistaa puolustustarvikkeissa käytettävää trotyyliä (TNT), erityisesti tykistön ja kranaatinheittimien ammuksiin.

Tehdas on arvoltaan noin 200 miljoonan euron investointi, ja sen tuotantokapasiteetti on mitoitettu palvelemaan sekä Suomen omia tarpeita että mahdollisesti myös liittolaisten puolustusvalmiutta. Kyseessä on vasta toinen TNT-tuotantolaitos Euroopassa, mikä korostaa sen strategista merkitystä paitsi kansallisesti myös EU:n puolustusteollisen omavaraisuuden näkökulmasta.

Hankkeen toteutuminen vahvistaa Suomen kriittistä infrastruktuuria ja tukee valtion huoltovarmuustavoitteita tilanteessa, jossa geopoliittinen tilanne on epävakaa ja Euroopan turvallisuusympäristö on muuttunut. Tehtaan sijoittaminen Poriin hyödyntää alueen olemassa olevaa logistiikkaa, osaamista ja teollista infrastruktuuria. Lisäksi hanke on linjassa kansallisten turvallisuus- ja elinkeinopoliittisten tavoitteiden kanssa, ja se tukee Suomen kykyä vastata pitkäaikaisesti myös kansainvälisiin velvoitteisiin, kuten Ukrainan tukemiseen.

¹⁹ Valitukset 1, 2, 3 ja 4

Puolustusministeriön mukaan TNT:n kotimainen tuotanto on välttämätöntä, jotta Suomi voi ylläpitää ja kehittää omaa ampumatarviketuotantoaan. Hankkeen avulla varmistetaan, että puolustusteollisuus ei ole riippuvainen ulkomaisista toimittajista kriittisten komponenttien osalta.

Valtion pääomasijoitusyhtiö Tesin neuvottelut vähemmistösisjoituksesta TNT-tehdashankkeeseen ovat olennainen osa hankkeen uskottavuutta ja strategista merkitystä. Tesin osallistuminen ei ole pelkästään taloudellinen panostus, vaan se toimii signaalina valtion sitoutumisesta kriittisen puolustusmateriaalin kotimaiseen tuotantoon. TNT:n tuotantokapasiteetti Euroopassa on tällä hetkellä rajallinen, ja uusi tehdas vastaa koko Eurooppaa vaivaavaan räjähdysainepulaan. Tesin mukanaolo vahvistaa hankkeen rahoitus pohjaa ja tukee sen pitkäjänteistä kehittämistä, mikä on ratkaisevaa huoltovarmuuden ja kansallisen turvallisuuden kannalta. Sijoitus tukee myös Suomen asemaa eurooppalaisessa puolustusteollisuudessa ja mahdollistaa tuotannon käynnistämisen tilanteessa, jossa riippuvuus ulkomaisista toimittajista on riski.

Yhteenvetona voidaan todeta, että TNT-tuotantolaitoshanke ei ole vain teollinen investointi, vaan osa laajempaa kansallista strategiaa, jolla vahvistetaan Suomen turvallisuutta, omavaraisuutta ja kansainvälistä toimintakykyä.

3.1.19. Sijoittamispaikka on maankäytöllisesti perusteltu²⁰

Hankkeen sijoituspaikka on valittu huolellisen kokonaisharkinnan perusteella. Alue sijaitsee riittävän etäällä tiiviistä asutuksesta, mutta kuitenkin logistisesti hyvin saavutettavissa olemassa olevan tieverkon ja teollisen infrastruktuurin läheisyydessä.

Alueen nykyinen käyttö ja ympäristö eivät ole ristiriidassa suunnitellun toiminnan kanssa. Kyseessä on metsäinen alue, joka ei ole osoitettu muuhun erityiseen käyttöön maakunta- tai yleiskaavassa. Alue ei myöskään ole osa olemassa olevaa tai suunniteltua asuinrakentamisen aluetta, eikä se sijaitse suoraan virkistysalueiden tai suojelualueiden ytimessä. Sijoituspaikka ei näin ollen aiheuta merkittävää haittaa ympäristön nykyiselle käytölle tai kehittämiselle.

²⁰ Valitukset 1, 2, 3 ja 4

Lisäksi sijoituspaikka mahdollistaa riittävien suojaetäisyyksien toteuttamisen ja turvallisuusvaatimusten huomioimisen. Alueen valinta tukee myös kansallisia huoltovarmuus- ja turvallisuustavoitteita, sillä se mahdollistaa strategisesti tärkeän tuotantolaitoksen sijoittamisen alueelle, jossa sen toiminta voidaan toteuttaa hallitusti ja valvotusti.

3.1.20. Hanke tuo merkittäviä työllisyys- ja elinvoimavaikutuksia Porin seudulle²¹

Oy Forcit Ab:n suunnittelema TNT-tuotantolaitos on yli 200 miljoonan euron investointi, joka tuo merkittäviä ja pitkäaikaisia taloudellisia vaikutuksia Porin kaupungille ja sen talousalueelle. Tehdas luo suoraan kymmeniä uusia työpaikkoja Porissa, ja sen lisäksi sillä on huomattavat välilliset vaikutukset muun muassa logistiikan, kemian ja palvelualojen yrityksiin.

Hanke vahvistaa Porin seudun teollista profiilia ja houkuttelee alueelle uutta osaamista sekä investointeja. Se tukee kaupungin elinvoimatavoitteita ja tarjoaa mahdollisuuksia myös koulutus- ja tutkimusyhteistyölle. Teollinen laitos on paitsi merkittävä työllistäjä, myös strateginen osa alueen kehitystä ja kansallista turvallisuusinfrastruktuuria.

Porin kaupungin tavoitteena on toteuttaa vastuullista ja ympäristövaikutukset huomioon ottavaa maankäytön suunnittelua, joka mahdollistaa tällaiset investoinnit. Kaupunki pitää tärkeänä osallistumistaan puolustuksellisen valmiuden palvelemiseen ja näkee hankkeen osana laajempaa alueellista ja kansallista kehitystä.

Valituksessa on tuotu esiin huoli siitä, että TNT-tuotantolaitoksen työllisyysvaikutukset eivät poista hankkeen mahdollisia riskejä tai negatiivisia vaikutuksia asuinympäristöön. Lisäksi on esitetty, että työpaikkojen lisääntyminen ei voi toimia perusteena sijoittamisluvan myöntämiselle. Vaikka työllisyysnäkökohdat ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä, niillä ei ole suoraa oikeudellista merkitystä sijoittamis- ja poikkeamislupien myöntämisen kannalta.

Rakentamislain mukaisessa lupaharkinnassa arvioidaan hankkeen soveltuvuutta alueelle muun muassa maankäytön, ympäristön ja teknisten edellytysten näkökulmasta. Työpaikkojen määrä tai

²¹ Valitukset 2 ja 3

mahdolliset vaikutukset kiinteistöjen arvoon eivät kuulu niihin kriteereihin, joiden perusteella sijoittamislupa myönnetään tai evätään. Lainsäädäntö ei edellytä, että taloudelliset tai sosiaaliset vaikutukset, kuten työllisyys, olisivat osa sijoittamislupaharkintaa.

TNT-tuotantolaitoksen sijoittaminen on arvioitu rakentamislain 45 ja 46 §:n mukaisesti, ja lupapäätös perustuu siihen, että hankkeen tekniset ja maankäytölliset edellytykset täyttyvät. Valittajien esittämät näkökohdat eivät muuta tätä arviointia, eikä niillä ole vaikutusta päätöksen lainmukaisuuteen.

Yhteenvetona voidaan todeta, että vaikka hanke tuo mukanaan merkittäviä työllisyysvaikutuksia, ne eivät ole ratkaisevia sijoittamislupamenettelyn kannalta. Päätös on tehty lain edellyttämällä tavalla, eikä valittajien esittämällä väitteillä ole oikeudellista perustetta lupapäätöksen kumoamiselle.

3.1.21. Lupaprosessi on ollut laaja ja viranomaislausunnot on huomioitu²²

Hankkeen lupaprosessi on ollut monivaiheinen ja laajasti viranomaisyhteistyöhön perustuva. Lausunnot on otettu huomioon päätöksenteossa, ja niiden perusteella on tehty tarvittavat tarkennukset ja rajaukset. Rakentamislain 57 § asettamat edellytykset on arvioitu huolellisesti ennen päätöksentekoa. Lisäksi esimerkiksi suojaetäisyyksiä, toiminnan laajuutta ja ympäristövaikutuksia on arvioitu viranomaisten ohjeistusten mukaisesti.

Lisäksi hankkeesta on järjestetty julkinen kuuleminen, jonka yhteydessä osalliset ovat voineet esittää muistutuksia. Muistutukset on käsitelty lautakunnassa, ja ne on dokumentoitu päätöksenteon yhteyteen. Päätökset on perusteltu hallintolain edellyttämällä tavalla, ja ne täyttävät hyvän hallinnon vaatimukset.

4. Yhteenveto²³

Porin kaupungin elinvoima- ja ympäristölautakunnan myöntämä poikkeamislupapäätös on tehty rakentamislain mukaisesti, ja se täyttää lain 57 §:ssä asetetut edellytykset. Lupaharkinta on

²² Valitukset 2 ja 3

²³ Valitukset 1, 2, 3 ja 4

perustunut asianmukaiseen selvitysaineistoon, viranomaislausuntoihin ja lainsäädännön vaatimuksiin, eikä päätöksenteossa ole ilmennyt seikkoja, jotka estäisivät luvan myöntämisen.

Valittajien esittämät väitteet eivät anna aihetta poikkeamislupapäätöksen kumoamiseen. Poikkeamisluvan myöntämiselle on ollut selkeä oikeudellinen perusta. Päätökset on tehty huolellisesti ja lain edellyttämällä tavalla. Näin ollen valitukset tulee hylätä, siltä osin kuin niitä ei jätetä tutkimatta. Poikkeamislupapäätös 4.6.2025 (Elinvoima- ja ympäristölautakunnan päätös § 57) ei ole lainvastainen. Siltä osin kuin valituksia ei jätetä tutkimatta, on ne hylättävä, koska valituksenalainen päätös ei ole syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt lautakunta ei ole ylittänyt toimivaltaansa eikä päätös muutoinkaan ole lainvastainen.

4.1. Kiireellisen käsittelyn pyyntö

Porin kaupunki pyytää kunnioittavasti hallinto-oikeutta ottamaan asian kiireelliseen käsittelyyn. Kyseessä on lupahakemus TNT-tuotantolaitoksen perustamiseksi, jolla on suora yhteys kansalliseen huoltovarmuuteen ja kriittisten tuotantoketjujen turvaamiseen.

Laitoksen toiminnan käynnistyminen on ajallisesti sidoksissa useisiin kansallisiin ja kansainvälisiin toimitusketjuihin, ja viivästyksset lupaprosessissa voivat aiheuttaa merkittäviä riskejä huoltovarmuuden toteutumiselle. Hakija on ilmoittanut, että investoinnin toteutuskelpoisuus on vahvasti sidottu hankkeen töiden käynnistymiseen ja tarvittavien viranomaislupien saamiseen. Tästä syystä hankkeen investointi- ja tuotantoaikataulut edellyttävät, että lupa-asia ratkaistaan viipymättä.

Asian kiireellinen käsittely on perusteltua myös yleisen edun näkökulmasta, sillä kyseessä on toiminta, joka tukee Suomen varautumista poikkeusoloihin ja kriisitilanteisiin. Viivästys voisi vaarantaa yhteiskunnan toiminnan kannalta keskeisten materiaalien saatavuuden.

5. Liitteet

1. Liite 1: Karttaliite 1
2. Liite 3: Liiteluettelo